

PREDOR

*Nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,
nekomu moraš nasloniti roko na ramo,
da se, lačna, nasiti bližine,
nekomu moraš, moraš ...*

Minatti, I.

Pozdravček vsem, ki berete že našo drugo številko. Najprej bi vas rada opozorila, da vse, kar je povezano z našim časopisom, najdete tudi na spletnih straneh Rdečega križa ...

Ta uvodnik pišem že drugič, saj sem se odločila, da vam prihranim politizacijo o novih šolskih zakonih, čeprav bi vas rada kljub temu opozorila nanje.

Naknadno smo se namreč odločile, da bo v tej, poletni številki, precej prostora namenjenega otrokom.

Otroštvo je namreč obdobje, ki na nek način determinira vse naše življenje in odnose. To je čas, ko smo najbolj ranljivi, ko se naučimo, če sploh se, ljubiti in biti srečni. To je obdobje nemoči in odvisnosti od drugih ter hkrati obdobje največjih in najhujših krivic ...

Toda zakaj ravno sedaj govorim o otrocih? Ker na nek način govorim o času, preživetem v naravi, v družbi otrok s težavami. Govorim o tem, kako sem sama, kljub določeni dozi izkušenj, vedno znova šokirana nad težkostjo zgodbe, ki jih morajo nekateri otroci prenašati. Nad njihovo močjo, da se ne zlomijo in živijo življenje, ki si ga niso zaslužili. In nad močjo nekaterih staršev, ki se morajo spoprijemati s tem, da njihov otrok ni točno takšen, kot so mislili, da bo...

Ob tem pa se nam vedno znova postavi vprašanje o preprostosti in o težkosti življenja. Sama sem imela po druženju z malce "drugačnimi" otroci in igranju Robinzonke precej težav z vrnitvijo v normalno življenje. Vse moje težave so se mi naenkrat zdele banalne in nepomembne ... Hkrati pa se mi je zastavljalo ogromno vprašanj ...

Vprašanj o tem, koliko otrok je naša družba uničila? Koliko jih še bo? Koliko otrok ne bo nikoli v življenju sposobnih čutiti ljubezni?

Kako je, če kot otrok ne moreš obvladovati svoje agresivnosti, čeprav to vodi in uničuje vse tvoje življenje? Kaj lahko potem sploh narediš? In kaj potem družba sploh lahko obsoja? Kje je tu meja? Kakšna so pravila? Kako se počuti agresiven otrok, ki ga vsi zavračajo?

Če ste si odgovorili na ta vprašanja, ali pa ste vsaj ugotovili, da odgovorov ne poznate, bi rada z vami delila še nekaj dvomov, ki so se mi pojavili v določenem obdobju...

Veliko sem namreč razmišljala o drugačnih otrocih. Otrocih, ki nimajo običajnega telesa, izkušenj ali lahko bi rekli tudi duha. Kako se na primer počuti avtističen otrok? Kako se počutijo njegovi starši? Koliko je vsak od nas pripravljen na te lepe in hkrati grozno težke izkušnje? Ali sploh opazimo stisko njihovih staršev? Koliko opazimo stisko njihovih otrok? Kaj smo pripravljene narediti? Kaj sploh lahko naredimo? Kje se tukaj konča naša empatija in kje je konec naše dobrote?

Toda ali gre tukaj sploh za "napako" ali pa jo kot takšno označi le družba? Ali ne gre zgolj za raznovrstnost narave, ki daje človeštvu barvo? Izkušnje z drugačnimi otroci znajo biti mnogo boljše, polnejše in intenzivnejše ... To je zagotovo res ... Toda hkrati nekdo od zunaj ni sposoben čutiti stiske staršev, ko ugotovijo, da njihov otrok ni takšen kot drugi.

In kaj se zgodi, ko se tem "napakam" pridružijo še droge in nasilje? Ali morda dobimo skrito sliko odtujenosti zahodne družbe 21. stoletja? Ali ta slika obstaja? Kdo je v njej? Zakaj? Kakšen je? Zakaj se mu na pomaga? Si sploh želi pomoči ali je to še ena izmed naših utvar? Utvar tistih, ki imamo vse, tudi ogromno slabe vesti, ki se je želimo znebiti.

In ker vam na ta vprašanja ne morem odgovoriti, čeprav bodo to naše osrednje teme, bi dodala le še eno izmed misli, ki sem jo našla v knjigi Vlaste Nussdorfer:

"V življenju ni pomembno, kakšen si, ampak to, da te sprejmejo, takšnega kot si."

Torej še enkrat, berite nas ... In imejte se radi ... Odkrijte lepoto življenja ... Lepoto ljudi ... Živali ... Narave ... Miru ... Nekje se skriva...

Tanja Peček

Kolofon

Glavna in odgovorna urednica: Tanja Peček

Uredniški odbor: Jerneja Dečar, Barbara Kotnik, Nina Kovačič, Tanja Peček

Sodelavci: Samo Bohak, Klemen Čeligoj, Urška Čuk, Zoran Furman, Eva Gračanin, Arnela Jahić, Matej Kos, Anja Lipovšek, Borut Petkovšek, Tadeja Plahuta, Andraž Polončič-Ruparčič, Kristina Rešek, Sandra, Alma Maruška Sedlar, Lidija Vučajnk ...

Lektorica: Lidija Vučajnk

Naslovnica: Zoran Furman -Peru

Naklada: 10.000 izvodov

Izdaja: Tiskarna Impress d.d., Ivančna Gorica

Mail: predor.projekti@gmail.com

Telefon: 031 350 344

Naslov: Tanja Peček

Cesta 27. aprila 31, Rožna dolina (Blok 7), 1000 Ljubljana

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije (komunikacije) je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije. Prav tako ne odraža stališč Nacionalne agencije.

Kazalo:

Petletnik zasvojen s heroinom.....	3
Drugs are all around me.....	5
Prostovoljno med "metadonci".....	6
Krvodajalstvo.....	6
Kaj pomeni biti reven?.....	7
Sadeži družbe.....	8
Dom za ostarele.....	9
Spizdi, če nočeš batin.....	10
Izvirne celice.....	11
Vsi sanjamo.....	12
Poletni glasbeni festivali.....	13
Lepo je biti delavec v tovarni.....	14
Vsaka kapljica šteje.....	15
Na obisku pri psihiatru.....	16
Varuh v rži.....	17
Portorož malo drugače.....	18
Peru.....	18
Podarili smo nasmeh.....	19
Best je the best.....	19
Otroci brez spremstva.....	20
Oni so nihče.....	21
Andrej Trobentar.....	22
Avtizem.....	24
Otroci razdeljenega mesta.....	25
Ubijala se in to me je ubilo.....	26

I got crack on my mind ... I'm hearing cocaine call ... Telling me to beep the dealer to deliver me stuff ...
Keep it a secret from my wife, cuz she thinks I dont use drugs ...

PETLETNIK ZASVOJEN S HEROINOM

Rada bi začela z zgodbo ameriške novinarkinje in dobitnice Pulitzerjeve nagrade ... Gre za medijsko nekoč precej odmevno zgodbo, sama pa sem jo slišala na predavanju ene izmed bolj izkušenih raziskovalk na področju drog v Sloveniji.

"Jimmyju je 8-letni deček ter hkrati predstavnik tretje generacije heroinskih odvisnikov ... Je dragocen majhen fantič s peščenimi lasmi in z znaki igel, ki prekrivajo gladko kožo dečkovih rjavih rok ..."

Približno tako se začne zgodba, ki je bila 28. septembra 1980 objavljena v Washington Post-u. Avtorica Janet Cooke je trdila, da je bil **Jimmy odvisnik vse odkar je bil star pet let** ... Razlagala je, kako Jimmy ponavadi ne gre v šolo, ampak raje pohajkuje s starejšimi fanti ... Ko pa že gre, pa je njegova glavna okupacija učenje matematike, ki jo ima namen uporabljati v svoji dilerski karieri. Avtorica je celo opazila angelski izraz na Jimmyjevem obrazu, ko je govoril o trdih drogah, hitrem denarju in dobrem življenju, ki ga lahko to dvoje prinese ...

Cookova je v detajle opisala tudi Jimmyjevo hišo, v kateri je živel s svojo mamo in njenim ljubimcem Ronom, h kateremu so **odvisniki ves čas prihajali kupovat heroin**, ki so ga kasneje tudi pripravili v njihovi hiši Jimmyjev svet je bil torej poln vsemogočih ljudi, od tistih nujno potrebnih nove doze do tistih mirnih, ki so končno dobili svoj fiks. **Ron, ali nekdo drug, je vsak dan Jimmyju vbrizgnil njegovo dozo**. Ron je avtorici pripovedoval, kakšno je bilo Jimmyjevo prvo zadevanje: "Ves čas mi je gnjavil, kaj so šitke in kaj ti ljudje počnejo. Nekega dne me je vprašal, kdaj se bo tudi sam lahko zadel?" Avtorica je Rona med Jimmyjevim prvim zadevanjem opisala kot nekoga, ki se je zadet naslanjal na steno, oči je imel na pol zaprte, obraz poln piercingov, ko je odgovoril Jimmyju: "ok ,,,, malce lahko posnifaš" in kot je komentiral Ron, je **malemu res odpičilo**. Pet mesecev kasneje je bil mali ujet. Novinarki je povedal, da se počuti resnično del tega, kar se dogaja, ter da je heroin povsem drugačen kot zelišča (marihuana), ki so za dojenčke.

Njegova mama pa je izjavila: "Ne vidim ga rada ujetega. Toda, saj veš, mislila sem, da bo v vsakem primeru zašel v to. Vsi zaidejo. Ko živiš v getu je vse stvar preživetja. Črnci in droge so bili povezani že zelo dolgo." Sicer pa je njen fant mamo večkrat posilil, pri čemer je eno izmed posilstev vodilo tudi do Jimmyjevega rojstva ter kasneje do materine zasvojenosti s heroinom in posledično prostitucije.

Cookova je prišla do neke splošne ugotovitve, da je heroin postal del življenja med ljudmi revnih sosesk. Govorila je o **množici otrok, ne starejših od 10 let, ki so v detajle obvladali imena dilerjev in razpored drog**. Zgodba in hkrati raziskava Cookove se konča z opisom, kako Ron Jimmyju vbrizgne heroin, in Jimmyjevim tipično odvisniškim vedenjem ...

Takšna je bila torej zgodba, ki je nekako prebudila vso Ameriko in jo vrgla v divji boj za drogami ter v reševanje majhnih odvisnikov.

Sedaj pa imam za vas eno nalogo. Ne berite naprej, ampak še enkrat pomislite na to zgodbo. In sami sebi odgovorite, kako mogoča in resnična se vam zdi ...

Ste nasedli? Da? Ne? To je zgodba, ki ji je verjela vsa Amerika, ter zgodba s katero se je na nek način začel vrhunec stigmatizacije odvisnosti. V času, ko je bila objavljena zgodba, so prečesali vse mesto, učiteljice so pregledale roke tisočim učencem, socialni delavci in policisti so povečali nadzor. Toda Jimmyja niso našli. Prav tako tudi niso odkrili nobenega 8-letnega odvisnika. In kasneje je tudi Cookova priznala, da je celotna zgodba izmišljotina ter vrnila Pulitzerjevo nagrado.

Toda kljub temu nas je ta zgodba ogromno naučila. Čeprav morda ne tistega, kar smo pričakovali. Naučila nas je namreč, da v povezavi z drogami izgubimo razum – vsi. Odvisniki ter hkrati celotna družba. Poglejmo sedaj na to zgodbo z malce več logike. Kajti večina ljudi, ki pozna sceno, ali vsaj pripadnike le-te, bi se tej zgodbi zgolj smejala. Ljudje, ki kljub nevarnosti in temu, da bi naj droge srečevali na vsakem koraku, z njo ne pridejo v stik, pa tej strašljivi zgodbi takoj nasedejo. In če sedaj uporabimo logiko ter ne nek nerazumljen strah, se vprašajmo, kateri odrasel človek bi petletniku vbrizgal heroin.

Bi vi to storili? Bi verjeli, da lahko to stori kdo, ki ga poznate? In zakaj bi potem Ron to storil? Ker je pošast. Ker so odvisniki pošastiToda ali bi pošast res upravljala dragoceno drogo za "neko smet"? Verjetno ne. Poglejmo še naprej – če bi se petletnik, kar je že tako ali tako težko verjetno, naučil snifat heroin, zagotovo ne bi prosil nekoga, naj mu heroin vbrizga in to večkrat na dan, vsak dan, več tednov zapored, da bi postal odvisen.

Ali pa so otroci 21. stoletja izgubili strah pred iglami? Pri tem se moramo še zavedati, da so prve izkušnje s heroinom skrajno neprijetne, tako da je mit o enkratni uporabi in odvisnosti le pravljica za lahko noč. **Kakorkoli že pogledamo na to zgodbo, je neverjetna. Toda hkrati so takšne zgodbe idealne za povečevanje stigmatizacije odvisnikov, ki v očeh drugih postajajo**

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, 3 kri pa raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

Took a chance and tried to get clean - and it lasted one day ... Tried to go to rehab too, but couldn't get admitted ...
And if there's money missing from your pocketbook, you know who did it ... I need drugs

zgolj pošasti in ne ljudje kot mi. In takšna družba jim zagotovo ne pomaga na poti ozdravitve ...

POGLEJMO ŠE NEKAJ STEREOTIPOV O DROGAH ...

Droge nam grozijo na vsakem koraku

V redu, recimo, da verjamem. Sedaj pa pomislite, kolikokrat je kdo prišel do vas in vam ponudil heroin. Bi ga kupili? Bi ga znali pripraviti?

Pa še en primer že omenjene predavateljice se mi je zdel zanimiv. Paranoja ljudi pred tem, da bi jim **kdo vrgel karkoli v pijačo**. Še posebej, če prezremo minimalne možnosti posilstva v povezavi z drogami, ampak se spomnimo tega, da se večina boji ljudi, ki hodijo naokoli in mečejo takšne in drugačne tablete v pijačo nedolžnim dekletom. Toda kot je omenil nekdo: "Ok, zakaj naj bi bil tako neumen, da bi hodil od enega do drugega in metal vsakemu par evrov v kozarec ... kolikor recimo stane en ecstasy"

Takšni so torej miti v povezavi z drogami. In če malce pogledamo naokoli, jih bomo našli še ogromno.

Toda kljub temu ne želim govoriti o neškodljivi uporabi drog, kar ta zagotovo ni. Verjetno takšna ni niti rekreativna uporaba drog, pod čemer razumemo uporabo drog na tako imenovanih partyjih ali ob posebnih priložnostih, ki vedno bolj postaja del našega vsakdana. Toda kakšna je realna škodljivost tega, bo lahko pokazal le čas.

Članek sem začela s povsem drugačnim pristopom kot večina medijev. In to izključno iz enega vzroka. Ker sovražim stigmatizacijo.

Pred kratkim sem bila priča "izpadu" ene izmed bolj razumskih prijateljic, ki mi je zaupala, kako se pravzaprav boji odvisnikov, ter da bi jih najraje vse spravila s tega sveta, da ne bi prišli blizu njenim otrokom. Toda - kaj pa, če bi njeni otroci postali odvisni? Bi še vedno ohranila svoje mnenje?

Z eno izmed deklet s težavami povezanimi z drogami sem govorili o njenem kraju, pri čemer sem se ponovno spomnila na Jimmyja. Ob tem me je precej presenetilo njeno prepričanje o resničnosti Jimmyjeve zgodbe. To pa je verjetno povezano z izkušnjami v njenem kraju. Sama je rekla, da v njenem kraju zadet trinajstletnik ni nič presenetljivega ... Nato pa je še dodala: "Ja, večina trinajstletnikov okoli nas vsaj kadi in pije, če že kaj druga ne ..."

In tukaj me resnično začena zanimati, pri kateri starosti se danes mladi soočajo z drogami. In čeprav ne verjamem v zgodbe o petletnih odvisnikih, so droge realnost otrok ne le v srednji, ampak že osnovni šoli ...

Pogovori o drogah ... Organizirala sem neformalno debato na to temo ... Kakšne droge so pravzaprav običajne

med povprečnimi mladostniki. Tukaj se ni veliko spremenilo, večina ostaja pri alkoholu, cigaretah in travi ... hkrati pa so moji prijatelji ali znanci preizkusili še speed, ecstasy, kokain in razne halucinogene droge ... ter seveda tablete. In mislim, da je takšna tudi slovenska realnost, pri čemer gre predvsem za občasno rekreativno uporabo.

O rekreativnosti bi lahko razmišljali le pri travi, saj se sama sprašujem, če je tri-krat tedensko še vedno rekreativna uporaba. Kajti težava je, da mladim zabava brez trave lahko postane problem ali vsaj neobičajna ... Čeprav, kaj se da tukaj sploh narediti?

In konec koncev - še vedno velja, da je takšen svet edina realnost določenim subkulturam, spet popolna neznanka drugim, večina pa nas je nekje vmes ... In takšna je naša realnost.

Vprašanje pa je, koliko je politika zastraševanja uspešna. Za nekatere zagotovo, za druge pa malce manj. Zanje bi bilo mnogo uspešnejše poznavanje posamezne droge, učinkov ter načinov reševanja iz tega pekla.

Osebnost me je najbolj presenetilo, ko me je mladostnik s težavami z drogami vprašal, kaj je cilj metadonskih programov. Pri tem se mi namreč zdi grozljivo predvsem to, da se otroci zapletajo v svet, ki ga ne poznajo, ne razumejo ter zaradi tega tudi ne poznajo izhoda iz njega. In kaj pravzaprav je cilj metadonskih programov? Cilj je v tem, da si odvisnik medtem uredi zasebno življenje (poleg kratkoročne blažitve posledic fizične odvisnosti), da ima kasneje več motivacije, da se odpove drogi. Kar pomeni, da ni več njegov edini cilj, kako priti do droge, ampak se ves dan ubada s tem, kako živeti. Ko pa se nauči tega, je sposoben zdravljenja. Spomnila sem se tudi stavka neke gospe, ki ga takrat nisem dojela tako kot ga sedaj: "ni problem v drogah, problem je v treznosti." Težava je v tem, da v tem svetu ne znamo ali ne zmoremo živeti trezni. In razlog za to ni droga, ampak nekaj, kar nas je v začetku

prepričalo, da smo jo vzeli. Tukaj pa bi sama stavila na odtujenost, čeprav se zavedam, da to zagotovo ni edini vzrok ... Če vzrok sploh obstaja ...

Za konec pa bi dodala še nekaj za vse, ki se bodo zgražali nad liberalnostjo mojega članka, saj na odvisnike ne gledam kot na pošasti (pri tem ne omenjam "čistih" dilerjev), ampak na sebi in drugim enakovredne ljudi. In sicer bi vas rada vprašala, kakšna je pravzaprav razlika med prepovedanimi drogami in tako pogosto predpisanimi antidepresivi. Sama jo namreč vidim le v tem, da so ene "tabletko sreče" dovoljene, druge pa ne ... In kako si potem vi predstavljate zahodni svet brez drog? Verjetno bo treba narediti še kaj več kot pregnati dilerje in narkomane s tega planeta. Si mogoče vzeti čas za ljudi? Začutiti sočloveka? Naravno? Mogoče.

In ko smo že pri tipičnih odvisnikih - kako je potem možen naslov časnika, ki sem ga ravnokar opazila: "Tretjina italijanskih politikov uživa prepovedane droge." In kako je kaj pri nas? Bi bili presenečeni?

Tanja Peček

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, 4 kri pa raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

zanka

ujet sem v zanko, trudno, bebavo in grozljivo čajanko. vsem na očeh zmedeni smehljaji. naa, tu ni nič narobe. ravno obratno! srečen sem le- za vrati omamne garderobe.

Borut P.

verjetno še mnogo večja med mlajšimi, ki se v najstniškem obdobju trudijo oblikovati svojo identiteto ter poskušajo vse novosti, ki so jim ponujene ali jih sami najdejo.

Sama nisem nikoli redno uživala drog, čeprav priznam, da sem občasno pokadila kakšen joint. Zaradi tega je v meni ves čas tlela misel, da tudi drugi prerastejo to obdobje iskanja ter opustijo ta "hobi". Ampak očitno ni tako. Seveda obstajajo mladi, ki poskušajo več ... iz prve

cannabis

dej, greva kdaj na avion.
bova letela, glave k balon.
usta suha k karton, sam je ql, sej mava bonbon.

Borut P.

A kdaj se to konča? Se sploh kdaj? Nekje mora biti meja ... nekje se mora vse končati!

Vsi namreč ne umrejo od prekomernega uživanja, saj obstajajo tudi ti, ki dejansko nehajo. Ampak kdaj so oni nehali? Kaj jih je pripeljalo do tega?

Torej ... kam gredo ljudje, kam se obrača družba, kaj počne družba, da tega ne more "iztrebiti" ... Kaj?

A je res tako težko videti narkomane kot navadne ljudi, ki so zašli v težave in preprosto ne morejo ali ne znajo iz tega sami? Zakaj družba ne gradi več prijaznih krajev, kjer bi se lahko odvadili uporabe, kjer bi začeli življenje brez drog? [T1]Zakaj raje gradijo turistične centre in privabljajo turiste v naša mesta ter preprosto izločajo ta problem? Kam so uperjene oči? Zakaj vsi mižijo in mislijo, da problema ni, ali da se bo preprosto sam rešil, če ga bodo pozabili?

Kot sem že omenila - družba; mi, vi, jaz zavračamo ljudi, ki so potrebni pomoči, ki ne najdejo prave poti, ki kljub tisočim poskusom,

Now I wanna sniff some glue ... Now I wanna have somethin' to do
All the kids wanna sniff some glue ... All the kids want somethin' to do

Drugs are all around me

Sem študentka, ki se nikoli ni zavedala, da so droge dejansko tako razširjene med našo populacijo, pri čemer nikakor ne smemo pozabiti, da je poraba

še vedno tavajo v začaranem krogu drog ... **Kdaj bo torej družba vstala in rekla DOSTI JE TEGA »sranja«, dajmo jim pomagat, naredimo nekaj, da bodo lahko izkoristili življenje?**

Ja, normalno zaživel ... nekaj, kar je zanje najtežje! Oni nimajo več

normalnega življenja. Niso več navajeni dneva, ki bi bil "normalen". Lahko povem kratko zgodbo o fantu, ki je že dolgo v tem. Običajen študent, če ga srečaš na ulici, ne bi nikoli ugotovil, da je del te scene. Ljudje namreč pozabljajo, da narkoman ni več tisti s strgano majico in neurejenega videza ... Čisto običajen urejen fant, vedno nasmejan, obkrožen z ljudmi, brez vsake negativne misli. Življenje uživa s polno žlico! A ta njegova žlica nima več dna! Žlica brez dna!

Hmm..ja...**fantič posega po vsem mogočem, če ne pozna, pa spozna!** A med poskušanjem in »moram imeti to« je le tanka meja! In pri njem je tako že osem let! **Osem let uživanja vsega možnega pa nima nobenih posledic? Počuti se**

popolno ... ja tudi jaz sem mislila, kako je srečen, dokler se mi ta fant ni zasmilil.

Srečala sem ga sredi poletne noči. Brez nasmeha na obrazu, brez prijateljev okoli njega! Njegov obraz je bil kisel! Kljub vsemu dogajanju v mestu je on obtičal sam, njegove oči so bile žalostne, po njegovem mnenju se ni nikjer nič dogajalo! Navadna noč in njemu se je zdela kot da je to najslabša noč v njegovem življenju! Dan brez žura, muske, ilegalnih substanc (no nekatere so bile prisotne) ... to je bil dan, ki je bil zanj izgubljen!!!

Takrat sem ga zagledala v popolnoma drugi luči. Človek se mi je zdel tako patetičen, po tem nisem mogla dojeti, zakaj ga vsi tako hudičevo "obožujejo"!

Ampak takrat je bil kljub vse svoji »slavi« sam in ni mogel preživeti enega samega navadnega večera!

Žalostno. Toda kako smo potem mi sposobni preživeti navaden dan brez ilegalnih substanc? Kako pa mi zmoremo? Zakaj pa mi ne uporabljamo ilegalnih substanc? Kako nam uspe? Ali nam?

Miss Jones

cikel

opica po nebu plava, oblaki se odklanjajo. višje le, o višje le, dokler žoint kadi se še.

opica z oblaka pade, zaloge v žepih zmanikal je. le navzdol, o le navzdol, enga zviijemo pa dol.

opica na oblak se usede, privije dolco, jo pržge. višje le, o višje le, dokler žmoht kadi se še.

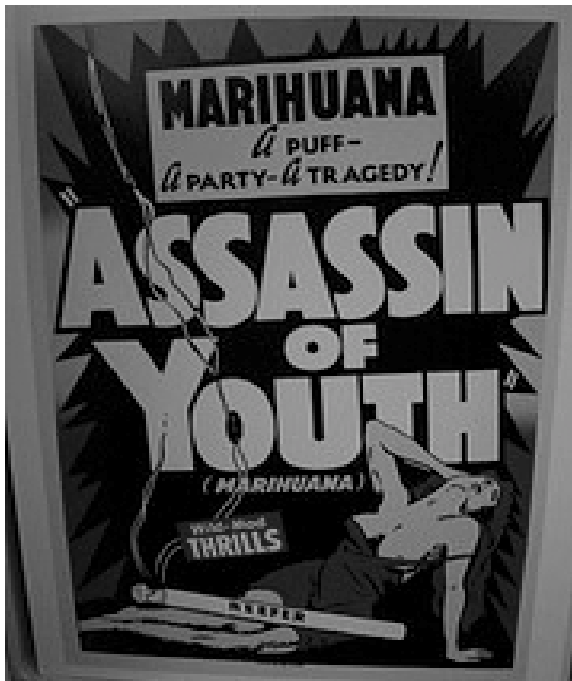
Borut P.

mantra XIII.

iz mene bruha, iz mene bruha hlebec zarečen'ga kruha spečenega v času, ko bili smo skoz zadeti.

nič ni lepšega kot se odeti, v meglico ignorance. nič ni lepšega kot se zadeti! nič ni lepšega kot se zadeti!

Borut P.

stopnje gredo na drugo ... tretjo ... poskusijo vse - joint, hašiš, speed, koko, cukre ... Če jim stvar ugaja, ni bojazni, da je ne bi poskusili še enkrat.

kdo bo koga?

danes spet, ikarjev sen svoj, zamešam v tobak, zavijem v o-kult in rutino, prižgem s srčno hladovino. česa globljega to je znak, ko se ego obrača v grobu? neprodušno kriči: pa saj boš zmogul! pa ne morem, ker ta konvoj, nekoč zapeljan v puščavo, zdaj vodi mene ker sem zadet.

Borut P.

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, kri pa raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

When you're on drugs ... And you cause a fuss ... 'Cause there's no one you can trust ... When you're on drugs ... And the best of your days ... Will vanish in the haze... When you're on drugs ...

PROSTOVOLJNO MED "METADONCI"

Sestanek skupine prostovoljcev ... Mentor vpraša, kdo bi želel delati pri "metadoncih". Nihče se ne javi. Kdo sploh so "metadonci"? Odvisniki, ki se s pomočjo metadona odvajajo od heroina. Dvignem roko. Jaz bi delala z njimi.

Najprej grem na seminar, kjer izvem, da obstajata dolgoročni in kratkoročni program odvajanja z metadonom. Dolgoročni program traja nekaj mesecev ali celo let. Oseba, ki jemlje metadon, ne konzumira heroina. Cilj tega programa je prenehanje jemanja heroina. Pri kratkoročnem programu pa gre za detoksikacijo, lajšanje abstinenčne krize, ko oseba nekaj časa ne jemlje opiatov. Traja le nekaj dni ali tednov. Na seminarju izvem še veliko o obnašanju odvisnikov, o tem kako heroin vpliva na možgane in telo ter o tem kako se obnašati do oseb, ki se odvajajo.

Po lastnem mnenju polna znanja grem prvič v "dom". Izvem, da bo moje glavno opravilo preživljanje časa s tistimi, ki začasno bivajo tu. Zdi se mi podobno mladinskemu centru. Vsi so mladi, moji vrstniki. Vsak teden slišim nove zgodbe, vidim nove obraze. Zdi se mi, da jih je vedno več. **Začetno navdušenje, da bom pomagala odvisnikom, da se bo morda kdo z mojo pomočjo odvadil od heroina, je iz tedna v teden bledele.** Delo mi je bilo zelo všeč, rada sem preživljala čas z njimi, postali smo prijatelji, ampak realnost je postajala bolj in bolj očitna. Tistih, ki so se dejansko rešili odvisnosti je bilo znatno manj od "povratnikov". Manj je tistih, ki se odločijo za dolgoročni program. Pogosto slišim besede kot so: "Trenutno nimam keša, pa bom kmal v krizi." Njihove zgodbe so pretresljive – **doma sem pokradel vse, kar se je dalo prodati, iz očetove delavnice sem**

odnesel vse, kar je imelo vrednost, lagal sem, da sem dobil denar, izsiljeval sem mlajšo sestro in ji pobiral žepnino, živela sem na železniški postaji, doma sem pazila na bratca, ko je prišel moj "diler" in me do nezavesti pretepel, ker mu nisem plačala zadnjih dveh odmerkov...

Ko takšne zgodbe slišiš prvič, si popolnoma iz sebe. Ko jih poslušаш vsak teden, postanejo realnost. Ugotoviš, da bi se isto lahko zgodilo tebi, tvojim prijateljem, komurkoli. Zgodbe postanejo resničnost. Niso le zgodbe, ki jih poslušáš, ampak se počasi začneš zavedati, da so to življenja.

Nekatere izmed teh zgodb zvenijo popolnoma neresnično, kot da sploh ni mogoče da bi bile resnične. Zato jih je težko sprejeti kot realnost, ki se dogaja. Najhuje pa je, ko ugotoviš, da se to ne dogaja le tujcem, ljudem, ki jih ne poznaš, ljudem, ki si jih spoznal le zato, ker si prostovoljec, tako rekoč po naključju. Dogaja se tudi tistim, ki jih poznaš od prej. Ta šok je od vseh najhujši. Ko vidiš svoje vrstnike, ljudi, s katerimi si hodil v osnovno šolo, ljudi, ki jih srečuješ na ulici in nisi niti pomislil, da so zabredli. Vendar se tudi tega nekako navadiš. Naučiš se gledati pozitivno in ne pričakuješ več čudežev od sebe.

Ko sem začela s tem delom, sem bila vsak teden bolj obupana. Čez nekaj časa sem začela drugače gledati na stvari. Postala sem manj stroga do sebe. Nehala sem si zatiskati oči in se tolažiti. Naučila sem se obvladovati čustva, postala sem bolj potrpežljiva do ljudi. Postala sem bolj zaščitniška do svojih prijateljev. Iz te izkušnje sem se naučila veliko o življenju. Tam sem doživela ogromno žalostnih stvari, vendar tudi ogromno veselih, optimističnih in poučnih. Zato mi ni žal niti za sekundo časa, ki sem ga preživela z "metadonci".

Sandra

NALOGE RDEČEGA KRIŽA PRI PRESKRBI S KRVJO

Republika Slovenija je z Zakonom o Rdečem križu Slovenije prenesla poleg programa krvodajalstva na našo organizacijo tudi naloge vezane na poizvedovalno dejavnost, izvajanje ukrepov zdravstvenega varstva ljudi ob naravnih in drugih nesrečah ter oboroženih spopadih ter izvajanje ukrepov za sprejemanje in nastanitev evakuiranega prebivalstva in drugih ogroženih ljudi in organizira ter usposablja enote za prvo pomoč.

Naloga organizatorja je, da se kar v najboljši meri potruji in vključi v splošna družbena prizadevanja, ki bo krvodajalkam in krvodajalcem priznala njihovo družbeno vlogo. Krvodajalci so tisti, ki zagotavljajo zdravstvu potrebno količino krvi, zato je potrebno krvodajalstvu zagotoviti družbeno podporo in veljavo. V Sloveniji je za zagotavljanje dnevnih potreb zdravstva po krvi potrebnih okoli 400 krvodajalcev; polovico za potrebe bolnišnic v Ljubljani, polovico za potrebe ostalih slovenskih bolnišnic.

Rdeči križ Slovenije prek mreže območnih združenj letno organizira približno 1.100 krvodajalskih akcij. V okviru državnega programa, ki pokriva odvzeme Zavoda RS za transfuzijsko medicino, vsako leto pripelje na odzem okoli 46.000 krvodajalk in krvodajalcev. Območna združenja pa vse leto po dogovorjenih programih organizirajo krvodajalske akcije za odvzeme transfuzijskih oddelkov pri bolnišnicah v Mariboru, Celju, Izoli, Novi Gorici, Novemu Mestu, Ptujju, Slovenj Gradcu, Murski Soboti, Trbovljah in Jesenicah. Skupna potreba po odvzemih za oddelke je 52.000 krvodajalk in krvodajalcev.

Učinkovita preskrba s krvjo pomeni, da uspemo zadostiti potrebam zdravstva, tudi ko pride do odstopanj od načrtovanih odvzemih. To se lahko zgodi zaradi večji nesreč (naravne, prometne ali druge) ali pa če je odziv krvodajalcev na rednih akcijah nižji od načrtovanega (primer: zaradi vremenskih razmer, kot so vročina, v zimskem času sneg, razna gripozna obolenja itd.). Ker so možne tudi take situacije, še posebej v dneh okrog praznikov in v času množičnih dopustov, je v državnem planu predvidena možnost organiziranja izrednih krvodajalskih akcij tudi z aktiviranjem prostovoljnih krvodajalcev iz vrst Slovenske vojske ter Slovenske policije. Statistično v Sloveniji vsakih 5 minut nekdo potrebuje kri.

Od leta 1953 ko je Rdeči križ Slovenije prevzel organiziranje krvodajalskih akcij smo zabeležili že več kot 4.300.000 prijavljenih krvodajalk in krvodajalcev, ki so skupno darovali več kot 1.600.000 litrov krvi. To pomeni, da daruje kri skoraj 5 % prebivalcev Slovenije, vendar krvodajalstvo ni zgolj samo statistični podatek. Je mnogo več. Mnogim je postal način življenja. Zahvaljujoč podpori na tisoče prostovoljnih krvodajalk in krvodajalcev letno, ki z darovanjem rešujejo premnoga človeška življenja, kot tudi ne brez solidarnosti in požrtvovalnosti tako prostovoljcev, mentorjev, strokovnjakov transfuzijske službe, medijev ter sodelavcev, v Sloveniji ohranjamo samozadostnost preskrbe z zdravno in varno krvjo.

Vabimo vas, da se nam pridružite na krvodajalski akciji tudi v poletnih mesecih, morda pred odhodom na zaslužene počitnice.

Boštjan Novak

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, kri pa 6
raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

Money, money, money ... Must be funny ... In the rich mans world ...
Money, money, money...Always sunny ... In the rich mans world ...

Svetovna banka za revne opredeljuje ljudi, ki morajo živeti z manj kot 2 dolarjema na dan, **ekstremno revni pa so tisti, ki si na dan lahko »privoščijo« maksimalno 1 dolar.** Sam v tej definiciji revščine sicer pogrešam upoštevanje standarda v državi (cene osnovnih življenjskih potrebščin itd.). Pa vseeno - če dva dolarja pomnožimo s 30, vidimo, da reven človek v enem mesecu ne porabi več kot 60 dolarjev (t.j. 44,2 EUR).

Povprečen avstralski najstnik, recimo mu Kyle, ima 40 dolarjev žepnine. Samo 40 dolarjev?? Seveda, ampak 40 dolarjev na teden! To pomeni dobrih 160 dolarjev mesečno. Pa še nekaj je pomembno – ne gre za denar, s katerim bi si mogli najstniki zagotoviti eksistenco – vse kar potrebujejo, jim, navadno zelo (preveč?) velikodušno zagotavljajo starši! Torej imajo vsak mesec dobrih 160 dolarjev čisto zase. Pa so zato **srečni in hvaležni? Niti najmanj.** Tipičen dan avstralskega najstnika izgleda približno tako: zjutraj se zbudi ves nesrečen, ker mora že pet let spati na isti postelji. Nikakor ne more razumeti, zakaj mu starši vendar ne kupijo nove! Po možnosti širše in udobnejše, kot je ta – da se bo lahko občasno odločil in spal na postelji obrnjen horizontalno. V kopalnici nato naleti na novo težavo – tudi nove zobne ščetke mu starši še niso kupili. Spet bo moral uporabiti staro – saj veste, tisto, ki sploh ni na baterije! Za Kyle-a je zelo stresna tudi vožnja v šolo – pogosto se namreč zgodi, da ga mlajši brat prehiti in mu »ukrade« mesto na sprednjem sedežu. Tako mora Kyle sedeti na zadnjem sedežu - nezaslišano! Če pa mu že uspe prehiteti mlajšega brata, ga na sprednjem sedežu čaka mukotrpnih 20 minut, saj se hoče njegova mama, ki otroka pelje v šolo, ves čas pogovarjati. Obup! Vse skupaj je še hujše zaradi družinskega avtomobila – vozijo se namreč v stari Toyota Corolli iz poznih devetdesetih let. Res prava sramota za Kyle-a! Ko končno izstopi iz sramotnega avtomobila, ga čaka še dolgih 125 korakov do svojega razreda. Po napornem dnevu v šoli pa je Kyle proti svoji volji prisiljen nesti nakupovalne vrečke vso pot od dvorišča do kuhinje! Včasih se zgodi celo, da ga v kuhinji ne čaka pripravljene sendvič s kikirikijevim maslom – neverjetno! Popoldanske ure Kyle preživi v obupovanju, saj njegov ima i-Pod le en GB kapacitete in tako ne more imeti na njem shranjene celotne zbirke glasbe. Prav tako pa je tudi njegov mobilni telefon precej zastarel – na njem sploh ni MP3 predvajalnika! Da bi se potolažil, se Kyle usede pred računalnik, kjer pa zopet postane otožen, saj mu že tri dni uspelo priti na drugo stopnjo najnovejše računalniške igrice. In spet bo v razredu izpadel totalna zguba! Ni druge možnosti, kot da prisili starše, da mu kupijo Playstation 3 – saj je vendar že nekaj tednov na trgu! Naj bo vsaj v tem med prvimi, če že nobeden izmed sedmih parov superg ne pripada najboljši (tudi najdražji, a to ni pomembno) znamki. Ko pa se vse zaroti proti Kyle-u, pa mora, potem ko naredi domačo nalogo (in preden sme gledati televizijo!), še pomiti posodo. To je zgodba o povprečnem avstralskem najstniku. Mogoče vse ni tipično tudi za Slovenijo, pa vseeno – kar grozljivo se počutim, ko pomislim, da se študenti, ki večinoma dobimo nekaj (če ne drugega npr. hrano čez vikend) še od staršev, pritožujemo, če imamo »le« 200 EUR štipendije. Seveda je za to v veliki meri odgovorna adaptacija – vajeni smo razmeroma lagodnega življenja, zato se nam zdi samoumevno, da imamo v hladilniku nekaj za pod zob, v omari različna oblačila, v žepu (pri puncah v torbici) mobilni telefon... Pa je povsod tako?? Ni! Poglejmo npr. (sicer izmišljen, a vseeno zelo realen) primer sudanskega dečka Mulumbe. **Ne pritožuje se zaradi šole**

– ker njegova družina ni dovolj premožna, da bi ga tja sploh poslala. Ne pritožuje se niti zaradi slabe izbire hrane v hladilniku – hladilnika namreč sploh nimajo. Presenetljivo, glede na to, da je v Sudanu zelo vroče. Ah ja, seveda – saj vendar nimajo elektrike! Mulumba ni razočaran nad zastarelostjo svojih igrac, saj igre skorajda ne pozna. Večinoma mora delati, da družina lahko preživi. Še bi lahko našteval, a mislim, da si je vsak že ustvaril sliko. Pa je Mulumba izjema? Žal ne! Podatki svetovne banke kažejo, da je revnih 32%, kriterij za ekstremno revščino (manj kot 1 dolar na dan) pa izpolnjuje 21% ljudi na našem planetu. Zgornji procenti seveda veljajo za t.i. materialno revščino. Ta pa žal ni edina oblika revščine na našem planet. Prav tako problematična je tudi t.i. socialna (nekateri ji rečejo tudi duhovna) revščina. Nanaša pa se nanaša na osamljenost, depresivnost, odvisnost, samomorilnost... Verjetno ni treba poudarjati, da ta revščina pesti ravno t.i. razviti, zahodni svet. Eden izmed pojavov socialne revščine je tudi t.i. najstniška afluenca oz. v originalu teenage affluenza . Gre za neologizem, narejen z združitvijo besed affluence (izobilje, bogastvo) in influenza (gripa). **Afluenca je občutek napetosti, anksioznosti in neizpoljenosti življenja, ki nastane kot posledica nezadržne težnje po ekonomski rasti in napredku ter pehanju za denarjem.** V najstniški obliki se kaže predvsem v materialističnem razmišljanju in želji, da bi imeli najnovejše, najmodernejše računalnike, oblačila, avtomobile... Tipičen primer z afluenco »okuženega« najstnika je zgoraj omenjeni Kyle. Kot ugotavljata Hamilton in Denniss (2005), se je v zadnjih dvajsetih letih podvojil avstralski BDP, ljudje pa niso nič bolj srečni. Prej nasprotno. Pojavlja se vse več stresa, ljudje so si vse bolj odtujeni med sabo, imajo vse več duševnih motenj... Svoje težave pa »utaplajo« v alkoholu in ostalih drogah.

Pa se preselimo spet v Slovenijo. Tudi pri nas zadnje čase vse več poročajo o visoki, včasih celo izjemni gospodarski rasti, česar sem seveda zelo vesel, toda... Se bo tudi pri nas povečala odtujenost? Bomo še bolj pod stresom? Bo narasel alkoholizem? Upam, da ne! **Če gospodarski napredek s sabo nujno prinese tudi preokupacijo z denarjem, pretirano potrošništvo, deloholizem in neodgovorno ravnanje do okolja, potem se sprašujem, če se to sploh splača.** Mislim, da materialno bogastvo ne more odtehtati socialne revščine. Upam, da ni prepozno in da se še lahko zaščitimo pred izbruhom pandemije affluence. In kakšno je cepivo? Verjetno bi bila uspešna preventiva že preusmeritev pozornosti z denarja na ljudi. **Vsi vemo, da je dober prijatelj vreden več od sedmice na lotu.** Eva Černe nam v svoji pesmi pravi, naj verjamemo v čudeže smehljaja. Prav ima, nasmeh lahko čudežno polepša naš dan, **zato se čim večkrat nasmehujemo sočloveku - tudi nezancu na ulici.**

Klemen Čliqaj

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, kri pa 7
raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

Such a lonely day ... Shouldn't exist ... It's a day that I'll never miss ...
Such a lonely day .And it's mine ..The most loneliest day of my life ...

Sadeži družbe

Vsak izmed nas pozna vsaj enega starejšega človeka. Dedka, babico, starejšo sosedo ali soseda, starejšo gospo, ki živi na koncu ulice, starejšega gospoda, ki vsako jutro sprehaja svojega psa ... Ste kdaj pomislili, da so mogoče osamljeni? Da potrebujejo nekoga, ki bi šel z njimi na kratek sprehod? Da potrebujejo pomoč pri vsakdanjih majhnih gospodinjstkih opravilih, kot je nakup mleka, kruha in zdravil, grabljenje listja na vrtičku pred hišo, plačilo položnic ...? Kakorkoli že. Starejši so med nami in so prava zakladnica zgodb, modrosti in nasvetov.

Včasih so stari starši živeli s svojimi otroki, vnukinjami in vnuki. Vpeti so bili v družbeno življenje skupnosti. Bolne so jih negovali mlajši družinski člani.

OŠ KUZMA 3: Prostovoljki na sprehodu s starejšim krajanom in njegovim psom.

Umirali so doma, v krogu svojih najbližjih. Zato večinoma niso čutili osamljenosti ali odrinjenosti na rob.

Z globalnimi družbenimi, ekonomskimi in političnimi spremembami se je način življenja močno spremenil. Spremembam se Slovenija ni izognila. Starejši ostajajo sami doma ali pa živijo v domovih starejših občanov. Njihovi otroci, vnuki, vnukinje so večinoma preveč zaposleni, da bi jih pogosteje obiskovali, se z njimi pogovarjali in jim pomagali pri manjših hišnih opravilih. Pri **Slovenski filantropiji** in **Zvezi društev upokojencev Slovenije** smo se ob podpori predsednika Republike Slovenije **dr. Janeza Drnovška** odločili, da začnemo spodbujati šolarje in dijake k prostovoljskemu delu z in za starejše. Projekt smo poimenovali **Sadeži družbe**, medgeneracijsko prostovoljsko sodelovanje.

Namen **Sadežev družbe** je sistematično združiti mlade in starejše, ki živijo doma. Tako starejšim zagotovimo dodatno pomoč, na primer druženje, prebiranje časopisov, pomoč pri dostavi nujno potrebnih stvari iz trgovine ali lekarne, sprehod s psom ... Mladim pa omogočimo pridobivati nova znanja in spoznanja ter učenje in druženje prek prostovoljskega dela z in za starejše.

V šolskem letu 2006/2007 je pri **Sadežih družbe** sodelovalo 56 osnovnih, 9 srednjih šol, 95 društev upokojencev in 5 pokrajinskih zvez društev upokojencev. Prostovoljke in prostovoljci nekaterih šol so že v tem, za projekt prvem, šolskem letu obiskovali starejše občane v svoji lokalni skupnosti. Na drugih šolah so začeli graditi trdnješe vezi z lokalnimi društvi upokojencev in bodo z

aktivnejšim sodelovanjem pri projektu začeli v prihajajočem šolskem letu.

Prostovoljke in prostovoljci **Osnovne šole Kuzma** so tako svojimi tedenskimi obiski že krajšali čas starejšim občanom. Mentorica prostovoljcev **Suzana Farič** je ob tem zapisala: *»Učenci ob tem spoznavajo, da jih stvari, ki jih delajo za njih, vedno znova bogatijo, saj ob njihovem delu tkejo nova prijateljstva, vezi se poglobljajo. Vedno znova pa spoznavajo tudi, kako malo je potrebno, da osreči nekoga drugega.«*

Na **Osnovni šoli Knežak** so osnovno aktivnost **Sadežev družbe** – obiskovanje starejših – razširili. Ob božično-novoletnih praznikih so obiskali prek 70 starejših krajanov in jim z lastnoročno izdelanimi voščilnicami ter simbolnimi darilci, ki jih je prispeval Rdeči križ, voščili sreče in zdravja v letu 2007. V sodelovanju z Rdečim križem in županom so ob 8. marcu obiskali vse starejše ženske in jim z rdečim nageljnomo voščili za njihov praznik. Ob slovenskem kulturnem prazniku so za vse starejše krajanke pripravili kulturni večer z naslovom *»Kar je, kar blo' je in kar bo...«*, kjer so jim pripravili recitale slovenskih pesnikov ...

Aktivni so bili tudi na **Srednji gozdarski in lesarski šoli Postojna**. Predvsem tiste dijakinje in dijaki, ki se učijo za poklic tehnika zdravstvene nege. Prav izbira poklica je namreč vse spodbudila, da poskusijo plavati tudi v prostovoljskih vodah. Mentorica **Anica Emili Podboj** je svojim dijakinjam in dijakom že na začetku povedala, da je prostovoljsko delo dobra priprava za opravljanje prakse v tretjem in četrtem letniku ter preizkus, ali so se pri izbiri poklica pravilno odločili. *»Tako ste vedno v stiku z nekom, ki potrebuje pomoč. In če v sebi začutiš potrebo po pomoči, pomeni, da si se prav odločil. Če pa ti gredo ti ljudje na živce, pomeni, da v tem poklicu ne boš mogel delati,«* je razložila **Emili Podboj**.

Postojnske prostovoljke in prostovoljci obiskujejo različne starejše ljudi. Nekateri med njimi niso preveč zgovorni, spet drugi radi pripovedujejo zgodbe iz svoje mladosti, nekateri imajo demenco, sklerozo, so na invalidskem vozičku, spet drugi še vedno lahko zaigrajo na harmoniko ... Kljub vsej tej različnosti dijaki in dijakinje s starejšimi vedno najdejo skupni jezik. *»V bistvu sploh ni tako slabo družiti se s starejšimi, ker ti povejo veliko novega. Čeprav nekatere stvari slišiš večkrat, ni hudega. Se pač malo nasmejiš,«* je povedala prostovoljka **Anja**, ki obiskuje starejšo gospo na njenem domu v Pivki.

Ob vseh teh aktivnostih samo na **Slovenski filantropiji** organizirali tudi vrsto dogodkov, katerih namen je bil širši javnosti predstaviti **Sadeže družbe** – aktivnosti, prostovoljke in prostovoljce, starejše – in si tako zagotoviti čim širšo podporo za uspešno izvajanje projekta.

Predsednik dr. Janez Drnovšek v družbi najmlajših, vključenih v Sadeže družbe, na zaključni prireditvi projekta za šolsko leto 2006/2007

Danes stara sva in siva, pozna se težko breme let. Postala sva tako ranljiva, mnogo prehitet je za naju svet. Najine poti so kratke, le redkokdaj še greva kam. Vedno skupaj, vedno sama...

Tako smo forum, ki smo ga organizirali ob 5. decembru, mednarodnem dnevu prostovoljstva, posvetili medgeneracijskemu prostovoljskemu sodelovanju. V okviru Festivala prostovoljstva mladih, ki poteka aprila ob mednarodnem dnevu prostovoljstva mladih, smo šole spodbudili, da skupaj s starejšimi občani organizirajo čistilne akcije. Tem akcijam se je pridružilo 92 osnovnih in srednjih šol. Skupaj pa je lokalna okolja očistilo smeti več kot 7600 prostovoljk in prostovoljcev vseh starostnih skupin.

Kreativnost smo pri mladih vzbudili z natečajem **Sadeži družbe**. Na natečaj je 79 posameznikov prijavilo 49 izdelkov – plakatov, risb, pesmi, glinenih izdelkov, lutk – in tako skozi kreativno ustvarjanje razmišljalo o pomenu projekta **Sadeži družbe**. Pripravili smo tudi spletno stran www.sadezidruzbe.org, kjer si lahko preberete še več o projektu.

Sadeži družbe septembra vstopajo v novo šolsko leto. Novo leto, novi izzivi nove izkušnje, nove prostovoljke in prostovoljci ... Uspehi in velika podpora nam dajejo vedeti, da moramo s projektom nadaljevati. In k sodelovanju privabiti še več mladih in starejših.

Medgeneracijska pomoč sicer v Sloveniji ni nekaj novega. Različne organizacije že nekaj časa delujejo na tem področju. Gre pa za večje ali manjše skupine, večji del se jih odvija v domovih upokojencev. Vendar medgeneracijska pomoč še zdaleč ni razširjena.

Spodbujanje mladih, da se vključujemo v prostovoljske, medgeneracijske aktivnosti, je ena od pomembnih metod pri spoznavanju življenja z več plati. Ne le s tiste »navidezno uspešne«, s katero se srečujemo na vsakem koraku in nam jo ponujajo za zgled. Ampak pa s tiste »življenjske«, v delu z ljudmi, živali ali naravo. S tem se usmerjamo na pot, ki razkriva nova spoznanja o življenju, o našem mestu v njem, o soodvisnosti in o tem, da prispevek vsakega od nas še zdaleč ni nepomemben, čeprav se zdi majhen.

Eva Gračanin, Slovenska filantropija

Po novem v dom za starejše zahajam na obisk k svoji stari mami. **Začelo se je z možgansko kapjo, ki jo je za skoraj mesec dni negibno priklenila na bolniško posteljo.** Ko pa se ji je stanje

izboljšalo do te mere, da so jo iz bolnišnice lahko odpustili, smo jo prepeljali v dom, ki je v naši neposredni bližini. Po novem ob

popoldanskem sprehodu zavijem še k stari mami in z njo poklepetam.

Do sedaj nisem doma za starejše nikoli odobraval. Bila sem prepričana, da se zagotovo najde rešitev, da starejši človek lahko biva doma, v domači ljubeči

oskrbi in negi, vendar sedaj v to nisem več prepričana. V primeru, da živi v bloku brez dvigala in hkrati nenadoma nemočen pristane na vozičku imajo njegovi najbližji bolj malo možnosti pri odločanju o tem kako najprej.

Deset stopnic in več v stanovanje naenkrat postane ovira.

Dandanes so tudi več ali manj vsi polno zaposleni in ne morejo nuditi svojemu ostarelemu staršu štiriindvajset ur pomoči in varstva, ki bi ju potreboval. Prav zato se vedno več ljudi odloča za dom za starejše. Tu imajo stanovalci ogromno različnih možnosti za preživljanje svojega prostega časa, veliko možnosti za medsebojno druženje, klepet, gledanje televizije.

Na dosegu roke so jim frizer, pediker, banka, pošta. Možnosti fizioterapije, jutranje telovadbe,

mnogih organiziranih skupnih družabnih večerov lahko v veliki meri krajšajo ure vsakemu stanovalcu doma. Najbolj dragoceno pa je najbrž to, da so vsi starejši v domu varni.

V primeru zdravstvenega poslabšanja jim lahko uslužbenci nudijo hitro in kakovostno zdravstveno oskrbo, ki je v

domači hiši v veliki večini ne bi mogli nuditi.

Seveda pa je še vedno vsak stanovalec doma za ostarele človek z imenom, priimkom in svojo zgodovino. Ima otroke, vnuke, nečake, prijatelje. Nihče ni samo številka sobe v kateri prebiva v jeseni svojega življenja. To je pa tisto kar v

tem hitrem tempu življenja radi pozabljamo in se hkrati opravičujemo: »Danes ni časa, bom šla jutri.« Slišala sem pripoved stanovalke nekega doma, ki je povedala, da jo je sin le pripeljal in prepustil oskrbi domu brez da bi se o tem predhodno pogovoril z njo, jo vprašal za mnenje, za njene želje, skrbi. Gospa je bila

razočarana, jezna in žalostna. Razumem sina v vsej njegovi nemoči ob oskrbi svoje matere, vendar razumem tudi njo, ki se je ob vsem najbrž počutila nevredno ljubezni in življenja.

Ljubezen najbližjih, občutek sprejetosti kljub pešanju moči in spomina, to je največ kar si lahko podarimo. Pred nami je še vedno ista mama, isti ata, ki sta nas previjala, hranila ali tolažila pozno v noč, ko so nam rasli zobki ali pa smo bili bolni. V naši takratni nemoči so nam bile njune odprte roke vedno na voljo, zakaj jima ne bi bili mi na voljo v njuni starosti. V domu za ostarele ima človek resda na dosegu dlani vse materialno, je varen in preskrbljen. Še vedno pa potrebuje ljubezen. Omogočimo

svojim staršem, starim staršem, starejšim prijateljem lepo in kakovostno starost v domu za starejše ali doma in jim pokažimo, da jih imamo radi, da smo jih veseli in jim hvaležni za vse kar so za nas naredili.

U.Č.

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, kri pa raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

He's drunk again, it's time to fight ... She must have done something wrong tonight
The living room becomes a boxing ring ... He's time to run when you see him
Coming licking his hands ... She's just a woman ... Never Again

Spizdi, če nočeš batin

O nasilju je bilo napisanih že tisoče člankov, pa vendar se

"BOBAN GLEDA OD MALEGA MUČENJA MATERE, POSLUŠA TULJENJE, IN KO MAMA UMRE, JE SAM NA VRSTI, DA SE NASILNI ALKOHOLIK IZZIVLJA NAD NJIM, GA MLATI S CEVJO OD SESALCA PO NAGI RITI IN MU JO RINE ŠE OD ZADAJ, DA OTROK VREŠČI OD BOLEČIN. IN PONAVLJA UKAZANO: "TI SI GOSPODAR, OČE!" NEKEGA DNE, KO NADELAN OČE LEŽI NA KAVČU, GRE BOBAN V KLET PO NABRUŠENO SEKIRO. IN MU JO V SPANJU POLOŽI NA VRAT, ENKRAT, DA JE ZAREZALA IN DRUGIČ, DA JE ODLETELA GLAVA. NA SODIŠČU JE POVEDAL VSE, NAM PA PUSTIL ODPRTO VPRAŠANJE: KAJ STE STORILI, DA BI POMAGALI MAMI, KO JE ŠE ŽIVELA, MENI, DA NE BI POGRABIL SEKIRE."

(Vlasta Nussdorfer, Naši dečki z ulice)

mi zdi, da v vseh nekaj manjka. Prva stvar je verjetno ta, da

"OČE NEZNAN, MATKA JE NAŠLA ZOPRNEGA TIPA, KI GA SOVRAŽI ŽE OD PRVEGA DNE. KAM NAJ BI SE VRNIL MENSUD, V ZAPORU KRŠČEN S POSILSTVOM IN BATINAMI, FANT BREZ DOMA, KAM?"

velik del storilcev in žrtev ne bere člankov o nasilju, druga stvar pa je ta, da grozote nasilja ne dojameš, dokler ga resnično ne začutiš.

Poznam nekaj **otrok, ki imajo težave s kontrolo lastne agresivnosti**, in grozljivost tega je, da si velik del teh otrok, nasilja sploh ne želi. Nočejo biti bullyji. Toda hkrati imajo zelo nizko "obvladovanje" in ko ni vse v skladu z njihovimi željami, jeza izbruhne na dan. **Jeza, ki je ne znajo in ne morejo obvladati**. V tistem trenutku agresivnost potisne vse v ozadje. Konec koncev, verjetno ste že tudi sami kdaj doživeli trenutke, ko niste mogli obvladati svojega agresivnega izbruha.

Sedaj pa si predstavljajte, da bi se vam to dogajalo vsakih pet minut. Zaradi tega bi veljali za nasilnega, **drugi vas ne bi marali** in vaša samopodoba bi se še znižala. Verjetno mora biti grozno, če se ves čas spopadaš z lastnimi agresivnimi izbruhi, ki si jih ne želiš, a hkrati usmerjajo vse tvoje življenje. Pa naj mi še kdo reče, da je nasilnim otrokom lepo. In najbolj kruto je, da jih pogosto krivimo za njihovo lastno impulzivnost. Pokažimo jim ljubezen, preučimo vse možne treninge socialnih veščin in potem ... nimam pojma, kakor kje pač ...

Spet drugi problem so žrtve nasilja. Če imajo eni preveč moči, jo imajo drugi premalo. In meni je vedno fascinantno, kako nasilneži začutijo svojo žrtev. Pogosto enostavno vedo, koga lahko mučijo in se ne bo zgodilo popolnoma nič. Oziroma bo učinek dosežen. Tukaj pa je odprtih še ogromno vprašanj povezanih s samopodobo, samozavestjo in močjo žrtev.

Pa naletimo na drugi nerešljivi problem. Kako dati žrtvam moč, da se uprejo ter da tudi na nezavedni ravni začutijo,

da si tega ne zaslužijo. Sama tega ne čutim, čeprav mi vsi vedno znova razlagajo. Ampak razumsko dojamem, emocionalno pa ne. **Kako nekemu, ki je že bil žrtev nasilja in se zaveda vseh posledic, pa si hkrati izbere enako ali še bolj nasilnega partnerja, dopovedati njegovo lastno napako.**

Kako lahko to počne nekdo, ki nasilje pozna najbolj v globino, v prepričanju, da ga pa ta nasilnež ne bo napadel, da ga bo spremenil, da je on dober ... To je odnos, ki ga pozna ter odnos, ki je na nek način najlažji. In čeprav je to pogosto boj z mlino na veter, moramo žrtvam nujno krepiti samozavest ter jim hkrati odpirati oči. Znova in znova. **Kajti ta krog se tako rad ponavlja. Znova in znova. Iz generacije v generacijo.** Od ne vemo kdaj pa do večnosti.

In nekako smo se vsi člani debate strinjali, da so tukaj najbolj nujno potrebni prijatelji. Ljudje od zunaj, ki nam pokažejo drugačne vzorce, drugačne načine, ki nas naučijo, kako naj ljubimo sami sebi ...

Ampak če se vrnem na začetno zgodbo o Bobanu in na njegovo zadnje vprašanje. Kjer je odgovor tako ali tako jasen in vpijoč v nebo, da ničesar, je vprašanje, ki je tukaj resnično pomembno in odprto, **kaj storimo za druge Bobane**. Kajti sama imam vse prepegosto občutek, da

ničesar... Ogromno pisanja o tem, ogromno kampanij proti nasilju, pa vendarle se mi zdi, da to ne prodre do tistega, ki bi to resnično potreboval. Da ne prodre na obrobje družbe. In kdo sploh lahko prodre tja? Šola? Socialna služba?

Teoretično ja, toda praktično se vse ustavi pri denarju ter pri interesu posameznikov. Kajti enostavno bi lahko učitelji in šolski psihologi najbolje pokrili vse otroke. Toda to je povezano z njihovim znanjem, mnogo bolj pa z angažiranostjo, sposobnostjo opazovanja ter konec koncev tudi samim sistemom, ki pa je takšnim otrokom vse prej kot prijazen. Socialnih delavcev pa je tako ali tako stokrat premalo, ker država enostavno "nima" denarja zanje.

In tako si vsi zatiskamo oči do naslednje katastrofe. Kajti to se pri nas seveda ne dogaja. In potem spet tišina. Do naslednje katastrofe. **Kaj pa se dogaja vmes ter kaj se dogaja s tistimi žrtvami, ki potem same ne ubijejo nikogar, pa nas očitno ne briga.**

Moramo se tudi zavedati, da nobena institucija ne more nadomestiti osnovnih človeških odnosov. Ne more nadomestiti ljubečih staršev, sorojencev, sorodnikov, dobrih prijateljev. Vse je torej prepuščeno človeški dobroti in zlobi.

Toda kljub temu se mi vedno pogosteje zastavlja eno vprašanje. Kaj lahko stori lokalna skupnost? Majhne skupinice v neposredni bližini. Verjetno še največ, čeprav moramo tudi tukaj paziti, da se to ne sprevrže v javne linče.

Za konec pa še eno zgodbo iz Naših dečkov ulice in moj edini komentar bi bil: "Ja, sprijazni se, to se dogaja pri nas, verjetno le nekaj hiš proč od tebe in za to smo odgovorni vsi. Tudi ti, ki si zatiskaš oči."

Tanja Peček

Bi izvirne celice pomagale mojemu otroku?

Zdravje otrok. Kdaj se začnejo starši spraševati o tem?

To se začne že, ko je njihov otrok varno v maternici. Vse je usmerjeno v njegovo zdravje ... naredi se tisoče testov, preveri se vsak neznan pojav, ki vzbudi dvom. In tako je tudi pravilno, saj bi radi vsi zagotovili svojemu otroku najboljše pogoje. Vse za zdravje potomcev. Zato je napredna medicina odkrila oz. odkriva še en način, kako zagotoviti uspešno zdravljenje nekaterih bolezni naših otrok. Začeli so ponujati shranjevanje izvornih celic iz krvi v popkovini, katere shranijo v najsodobnejših laboratorijih za čas, ko jih utegne otrok ali njegovi najbližji potrebovati. Podjetje, ki se ukvarja s tem v Sloveniji, je Neocelica. Poslujejo na območju celotne Republike Slovenije. Njihov center je v Mariboru, več informacij pa lahko dobite tudi na telefonski številki 080 8848.

Izvirne celice

Človekovo telo ima ob rojstvu velike rezerve izvornih celic, ki jih pridobivamo iz telesnega tkiva (iz krvi v otrokovi popkovini), ki so ga ob rojstvu otroka do sedaj zavrgli. Te celice so najbolj regenerativne in vitalne celice v človekovem organizmu. To so vitalne moči človeka, ki jih je mogoče shraniti in kasneje uporabiti. Sposobne so samoobnavljanja, prilagoditve in intenzivne rasti, kar omogoča njihovo kultiviranje in razvoj v želeno celično tkivo. S pridobitvijo in shranitvijo izvornih celic se otroku podari možnost, da jih bo mogoče v primeru bolezni vzgojiti v želeno celično tkivo in kot regenerativne zdravilce ponovno vnesti v človekovo telo.

Te celice lahko že danes v medicini uporabljajo za zdravljenje številnih bolezenskih stanj. Izvirne celice imajo tudi sposobnost, da jih diferenciramo v različna telesna tkiva, ki jih glede na bolezensko stanje potrebuje naše telo.

Celice utegnejo predstavljati enega največjih mejnikov v sodobni medicini, prav zaradi tega se le-ta zelo usmerja v raziskavo izvornih celic in njenih zmožnosti pri zdravljenju.

Shranjenje

Z dostopom do mladih izvornih celic lahko sodobna medicina že danes bistveno razširi možnosti in s tem uspešnost zdravljenja. Izvirne celice zagotavljajo številne pomembne prednosti. Zamrznjene v tekočem dušiku na 196 stopinj Celzija lahko izvirne celice z enako sposobnostjo rasti in diferenciacije ohranimo za več desetletij. Ta metoda shranjevanja je poznana kot kriogensko shranjevanje, pri kateri z nizko temperaturo zaustavimo vse biokemične procese, ki bi sicer povzročili staranje ali poškodovanje celic.

Obdelava, zavarovanje in hramba izvornih celic poteka v laboratorijih CryoSave v Mechelenu, nedaleč od Bruslja, v Belgiji. Po izločitvi izvorne celice iz krvi se le te razdelijo in shranijo na dveh ločenih lokacijah, da se minimizira nevarnost naključnega uničenja izvornih celic. Eden od vzorcev se shrani v Belgiji, drugi pa na Nizozemskem. Za zaščito uporabljajo unikatno črno kodo, ki tudi omogoča takojšnjo najdbo izvornih celic in dostavo v želeno bolnišnico kjerkoli na svetu v roku 48 ur od danega zahtevka.

Cena za shranjevanje

1.510 € + 20% DDV (6E na mesec).

V ceno je všteto:

- shranjevanje za obdobje 20 let
- predhodne krvne preiskave
- izločanje izvornih celic iz krvnega vzorca
- prevoz krvnega vzorca
- ter ostali stroški, povezani z izvedbo shranjevanja

Zdravljenje

Raziskovanje izvornih celic in širjenje človekovih spoznanj o njih in možnostih njihove uporabe za zdravljenje je danes eno od najbolj raziskovanih področij v medicini. Zaradi neverjetnih potencialov za zdravljenje danes in v prihodnosti Evropska komisija jemlje raziskovanje izvornih celic kot visoko prioriteto, kar se vidi v številu nepovratnih pomoči znanstvenikom za raziskovanje potenciala izvornih celic. Z izvornimi celicami omogočamo svojim otrokom možnost, da jih bo mogoče, v primeru bolezni, vzgojiti v želeno celično tkivo in kot regenerativno zdravilce ponovno vnesti v človekovo telo. Že danes lahko zdravimo vrsto življenju nevarnih bolezni, napredek medicinske znanosti pa obeta zdravljenje bistveno širšega kroga bolezni.

Obstajata dve vrsti zdravljenja z izvornimi celicami: **avtološko** in **alogenično**.

Z avtološkimi transplantati pacient prejme izvirne celice iz njegove lastne krvi, medtem ko pri alogeničnem zdravljenju pacient prejme izvirne celice, donirane s strani druge osebe. Že danes se izvirne celice uporabljajo v različnih medicinskih posegih in predstavljajo revolucionaren razvoj v medicini pri zdravljenju številnih življenju nevarnih bolezni.

Leta 2000 je svetovno znana zdravstvena revija objavila seznam bolezni, ki jih lahko že danes zdravimo z avtološko uporabo izvornih celic. Med temi bolezenskimi stanji so nekatere oblike raka, bolezni limfnega sistema (npr. Hodgkinov sindrom),

nekateri tipi tumorjev (rak na dojkah in rak na jajčnikih) in avtoimune bolezni, kot sta sistemska skleroza in juvenilni artritis. Avtološke izvorne celice so lahko uporabljene tudi po kemoterapiji za zdravljenje raka, da se kostni mozeg in celoten človekov organizem čim prej obnovi in okrepi. Dosedanje izkušnje potrjujejo njihovo izjemno uporabnost in revolucionarnost pri zdravljenju.

Bolezni, ki jih lahko že danes zdravimo z izvornimi celicami:

- levkemija
- nepravilnosti matičnih celic
- dedne nepravilnosti trombocitov
- novotvorbe
- možganski tumorji
- rak jajčnikov
- karcinom ledvičnih celic
- pljučni rak
- rak mod
- alzheimerjeva bolezen
- diabetes
- srčne bolezni kapi
- parkinsonova bolezen
- poškodbe hrbtenjače...itd.

Za shranjevanje izvornih celic se ne bi odločil, saj verjamem da se bo z leti tehnologija še bolj razvila in nam ne bo treba imeti shranjenih izvornih celic, kajti vse bo delovalo na podlagi nanotehnologije, ki bo omogočala ozdravitev večina bolezni, ki jih do sedaj še ni uspelo ozdraviti.

Dejan V.

MNENJE DRUGIH:

Jerneja Dečar - Lola

Sanje

Sanje nas že stoletja nezadržno privlačijo in odkar človek obstaja skuša razvozlati njihov pomen. Čeprav je bilo v tej smeri že veliko raziskav, **nihče natančno ne ve, kaj sanje sploh so in zakaj sanjamo**, teorije o tem nočnem fenomenu pa so tako različne, da je za osnovo lastnih zaključkov koristno poznati celotno zgodovino interpretacij - od pripadnikov starih kultur, ki so si sanje razlagali kot sporočila božanstev, do sodobnih raziskovalcev, ki trdijo, da je sanjski svet sestavljen iz podob in občutij, ki jih dnevno doživljamo in imajo informacijsko vlogo.

Sigmund **Freud**, ki svoje razlage ni nikoli dokončal, je menil, da sanje omogočajo izpolnitev skritih podzavestnih želja, temeljijo pa zgolj na globoki želji po vrnitvi v otroštvo ali na sponah seksualne zavrtosti. Carl **Jung** se z njegovimi idejami ni strinjal in je trdil, da gre za sporočila našega notranjega jaza, izražena skozi arhetipe, ki obstajajo v »kolektivnem nezavednem« vsakega človeka. Torej so pomembna sestavina posameznikovega duševnega razvoja, ki poleg duhovnih premikov vzpostavljajo čustveno ravnovesje in nam omogočajo realizirati želje, po katerih hrepenimo.

Za interpretacijo sanj ni pravila. Včasih se namig sanjske zgodbe ponudi kar sam od sebe, saj izhaja iz vsakdanjega življenja ali je plod nekih preteklih izkušenj. Ko pa so sanje moreče in ponavljajoče, imamo pogosto občutek, da jih ne razumemo. Ustvarjene podobe, liki in slike, ki se s številnimi duhovnimi vsebinami, občutki, vzgibi in asociacijami povezujejo v sanjske doživljaje, se zdijo kot šifrirana sporočila. Bržkone zato, ker je **svet med zavednim in nezavednim, med vidnim in nevidnim**, zelo zapleten. Zavedno je naše budno stanje, nezavedno pa predstavlja temno zaveso, za katero se skriva vse, kar je v nas potlačenega, zanemarjenega, neopaženega, pozabljenega ali moralno nesprejemljivega. Tam, kjer je prostor za številne pozabljene spomine, kjer se zapisujejo vsa naša delovanja in čustvovanja, izkušnje, znanja in želje, ni časa, niti zakonov. Vsaj takšnih ne kot se jih mi zavedamo.

Ko spimo, zavest pozabi na naš »jaz«, podzavest pa spremlja vse, kar se z nami dogaja in na svoj način, brez zunanjih vplivov in našega sodelovanja ali vsaj direktne želje po tem, obnavlja dnevne doživljaje, ki so bili že od vsega začetka prešibki, da bi napravili na nas vtis, vendar so tako prisotni, da jih ne bi smeli zanemariti. Zato so vsake sanje pomembne - kajti za vsake sanje, za katere smo pripravljene žrtvovati nekaj časa in uporabiti svojo intuicijo, se izkaže, da nam ponujajo neke odgovore. Le »spomniti se moramo, na katera vprašanja si zares želimo odgovoriti.

So I say .. Thank you for the music, the songs I'm singing ... Thanks for all the joy they're bringing
Who can live without it, I ask in all honesty ... What would life be?

POLETNI GLASBENI FESTIVALI

Poletje je čas za sprostitev in zabavo. Je čas, ko si končno lahko privoščimo nekaj brezskrbnih dni, ponavadi neke ob morju. Za vse tiste, ki jim glasba ni le postranska stvar v življenju, pa je poletje s številnimi glasbenimi festivali pravi raj. Nekateri izmed njih, ki se vsako leto odvijajo v naši bližini, so že za nami (Greenfield, Nova Rock, Hurricane, Southside, OpenAir St Gallen, Exit festival, Gurten Festival, Sziget festival, Festival FM4 Frequency, Highfield Festival), drugi še le prihajajo.

V kraju Konstanz v Nemčiji se bo 1. septembra odvijal **Rock am See**, kjer bodo nastopili Billy Talent, Nine Inch Nails, Razorlight, The Sounds, NOFX in Sportfreunde Stiller. Vstopnica stane 52 evrov.

To je seveda le peščica izmed vseh glasbenih festivalov, ki jih je ponudilo letošnje poletje. Ponudba je pestra, saj je poskrbljeno za različne glasbene okuse. In zakaj sploh obiskati katerega izmed njih?

Najpomembnejši razlog je seveda glasba, ki v živo zveni bolj pristno in nas napolni z več energije kot pa tista iz domačih zvočnikov. Če smo zelo vztrajni, se lahko celo prebijemo do prvih vrst in svoje najljubše glasbenike občudujemo iz neposredne bližine. In če nam je po možnosti mimo strogih varnostnikov uspelo pretihotapiti fotoaparati, bomo še dolgo lahko občudovali svoje fotografije in se spominjali prekrasnih trenutkov pod odrom. To še ni dovolj? Festivali so tudi odlična priložnost, da spoznamo nove ljudi iz celotne Evrope, s katerimi delimo podobne interese, ob tem pa dokažemo svoje znanje tujih jezikov. Če pa želite poiskati kakšnega Slovenca, je priporočljivo, da imate s sabo slovensko zastavico ali pa vsaj kakšno platenko (ne prinašajte s sabo steklenic!) s slovensko blagovno znamko in zagotovo bodo kar sami pristopili k vam. Govorim iz lastnih izkušenj.

Poleg glasbe pa festivali ponujajo še mnogo drugih aktivnosti: od športa pa vse do nakupovanja. Saj je vendar jasno, da festivala ne boste zapustili brez nove majice vaše najljubše glasbene skupine! Tudi cene vstopnic so dokaj ugodne. Če bi obiskali posamezne koncerte vseh nastopajočih, bi morali namreč v žepu imeti precej več bankovcev.

Vsekakor pa tudi takrat, ko govorimo o več 10 tisoč obiskovalcih, o več 10 glasbenih izvajalcih, vsaj dveh odrih in treh dneh zabave, ne moremo mimo tistih malo manj prijetnih stvari. Pripravite se na gnečo, čakanje pri vhodu in izhodu, na nepopisno vročino ali dež in naj vas ne presenetijo dokaj neurejene sanitarije in tuši. Na prostor, določen za kampiranje, lahko prinesete skorajda vse, kar vam pade na pamet, na samo prizorišče dogajanja pa ponavadi ni dovoljeno nositi nič, kar že samo spominja na hrano ali pijačo, da ne govorimo o kamerah ali fotoaparatih. Cene pijač in hrane so zelo zasoljene, ampak kaj moremo – brez tekočine, še posebej če je vroče, je težko zdržati. Toda kljub vsemu temu na koncu glasba odtehta vse. Pozabimo na to, da smo utrujeni, da nas bolijo vse mišice v telesu, da že nekaj dni nismo pošteno spali in

jedli... Česa vsega ne bi storili za to, da lahko v živo spremljamo in uživamo v vrsti nepozabnih koncertov!

Še nekaj koristnih napotkov za vse, ki se na kakšnega izmed (večdnevni) festivalov odpravljate prvič: poleg šotora in spalne vreče nikar ne pozabite na kopalke (to velja predvsem za ženske), kremo za sončenje, dežni plašč in nepremočljive čevlje, saj zna biti vreme nepredvidljivo. Poleg tega pa bodite pripravljeni na to, da boste veliko pešačili, od dopoldneva pa dolgo v noč stali na nogah in zelo malo spali. Torej: če še nikoli niste spali kje drugje kot v svoji postelji, če ste prepričani, da med travo živijo bitja, ki vam lahko sredi noči odgriznejo kakšen del telesa in če si ne predstavljate nekaj dni življenja brez elektrike ter

udobja lastnega doma, vam priporočam, da raje ostanete doma. Nekatere televizijske hiše ponujajo krasne posnetke festivalov in koncertov.

Vsi ostali pa hitro raziščite letošnjo ponudbo, pripravite nahrbtnike, pustite doma vse skrbi in se prepustite svojevrstni festivalski atmosferi, ki vas bo gotovo navdušila do te mere, da se boste vsako leto vračali... Se torej vidimo na kakšnem izmed poletnih festivalov!

Še pred tem pa nekaj o mojem najljubšem festivalu *FM4 Frequency 2006*:

"Prispemo dan prej, malo spimo. Naslednji dan se spominjam sonca, pričakovanja in hitenja, ker bodo nastopili Sugarplum Fairy. Vroče mi je, bolijo me noge, zato se vrnem do šotora. In zvečer navdušujejo Wir Sind Helden in Muse in jaz sem v drugi vrsti! Spimo tri ure, še en vroč dan. Arctic Monkeys, Kaiser Chiefs, Mando Diao... Ne morem verjeti! Všeč mi je tisti občutek, ko se zazrem v množico in vem, da so vsi tam z istim razlogom kot jaz – zaradi glasbe. Zaradi dobre glasbe. Za konec pa še Franz Ferdinand, za katere si želim, da nikoli ne bi zapustili odra. Zadnji dan, ko odhajamo domov, pomislim, da bi pravzaprav morala biti zelo utrujena, a prekipevam od energije."

»Festivali so ena res v redu reč. Ponujajo odlično glasbeno ponudbo, ki je navadno popestrjena še z mnogimi drugimi aktivnostmi, pa še cenovno se izplača. Ceno vstopnice za festival skoraj zagotovo preplašiš že z vstopnicami za 4 ali 5 posameznih koncertov nastopajočih. Nad festivali sem navdušen in jih zagotovo priporočam vsem, ki nimajo higienskih zadržkov. **Zakaj bi se sploh umivali vsak dan?**« (*Tadej, dijak*)

Utrinek iz festivala FM4 Frequency 2006: "Prvi festivalski dan, mali oder ob dveh popoldne: Sugarplum Fairy so navdušili večinoma le najstnice, Broken Social Scene vabili

bolj k pozornemu spremljanju svoje kvalitetne godbe kot plesni aktivnosti. Ko pa so na oder stopili norveški Kaizers Orchestra, se je množica nemudoma razgrela: "I wanna see you dance!" Zabavljaji, gypsy rock, divji ritmi, orgle, plinska maska in beat ogromnih kovinskih sodov pod žgočim soncem v idiličnih gorah. Nepozabni festival." (*Matej, študent*)

Tadeja Plahuta

Je treba delat, če hočeš kaj postat, je treba delat, če hočeš karkoli znat. Je treba delat, če hočeš nekam priti, je treba delat, če hočeš pameten biti, je treba delat, po svojih najboljših močeh, je treba delat, brezdelje zapelje te v greh,

B i T i f i z i č n i d e l a v e c ?

Najbrž je marsikdo od nas, študentov, že prestopil prag tovarne in v njej okusil težaško, ponavljajoče se in včasih že duhomorno delo. Če ne, pa prav gotovo vsak pozna koga, ki si s tem delom služi kruh. In to redno in celo življenje. Brez vprašanj, upanj in hrepenenj po drugačnem.

Tudi sama sem okusila tovrstno delo, vendar seveda v dveh mesecih, kolikor sem ga opravljala, o njem ne morem celostno soditi. Lahko se le spomnim občutkov, ki so me spremljali: počutila sem se (predvsem zaradi skromne plače in odnosa nadrejenih do mene) nevredna in nepomembna na poti do izdelka. Domov sem prihajala utrujena, opraskana (ne zaradi nerodnosti), zaprašena (pomislite, koliko ljudi ima tudi alergijo na prah) in vsega naveličana.

Koliko se takšno delo dandanes ceni? To je pravzaprav s stališča družbe »nerelavantno«, »nepomembno vprašanje«, saj bi se najbrž marsikdo ob njem obregnil, kakršnokoli je že delo, pa naj bo to delo bolj ali manj spoštovanih poklicev, ga moraš opraviti, ali te cenijo ali ne, pa moraš pustiti ob strani. **"Ko si v službi, si pač uslužbenec in ne človek"**, bi morda lahko na veliko žalost držalo.

Moramo si namreč priznati, da družba – vede ali nevede – fizične delavce meče na rob, jim ne priznava ugodnosti, ki jih uživajo drugi, uglednejši poklici. Ne spoštuje jih, se ne sprašuje o vplivu tega dela na njih, na njihovo življenje z družino, osebno rast, ustvarjalnost ... in tudi na zdravje.

Tovrstno delo prav tako po prepričanju mnogih naj ne bi imelo negativnega vpliva na psiho ljudi, ker naj ne bi zahtevalo odgovornosti in skrbi, kot jih zahtevajo druga dela. Pa je res tako?

Obiskala sem kar nekaj tovarn v treh različnih regijah, se pogovarjala z delavci in na koncu ugotovila, da sem dobila podobne slike o strukturi delavstva, o njihovih odnosih s sodelavci, načinu življenja, odnosu do dela v tovarni. Spola sta bila enakomerno zastopana, mladih zaposlenih pa je bilo – še posebej pri ženskem delu – manj. Med mladimi je bilo pogosto kar nekaj tistih, odločenih, da se bodo šolali naprej, da bodo delali na boljšem.

Pogovarjala sem se s precej razgledanimi ljudmi. Ko sem npr. preko študentskega servisa delala v tovarni, sem se pogovarjala z zelo zanimivo gospo (s posebno pištolo je brizgala lak po delih pohištva), ki me je fascinirala s svojim vedenjem o različnih stvareh, znanjem jezikov, svojo voljo do obvladovanja veščin, ki jih zahteva sodobno življenje in tehnologija ter jih v njenih mladih letih

še niso poznali, s svojo naravno inteligenco ... Obžalovala sem njeno usodo intelektu

alke, ki jo je življenje prisililo, da dela nekje, kjer se njeni potenciali ne izrazijo. Ganila me je njena zgodba: zvedava, inteligentna, iznajdljiva, uspešna deklica, s samimi peticami v OŠ, ki je sanjala, da bo postala zdravnica, pa ji finančno in družinsko stanje ni dovolilo, da bi se po končani OŠ šolala še naprej.

Toda ta ženska je zgolj ena izmed mnogih. Spoznala sem kar nekaj ljudi, zelo sposobnih, ki jim je socialno stanje onemogočilo izobraževanje. »Če je bilo tako, pač ni bilo druge možnosti«, sem pogosto slišala.

Toda zakaj bi tovrstno delo pravzaprav moralo biti manjvredno? *Saj ni, vsako delo je častno*, bi marsikdo rekel, toda ... Se nam ne zdi, da so s takšnimi izjavami nekateri preveč klišejski in precej neiskreni? Zakaj je plačano tako slabo, da si družina, kjer sta oba starša fizična delavca in ima dva otroka, ne more, oziroma težko, privoščiti oddih na morju, se izogiba kavicam, kinu... Stvarem, za katere si večina od nas ne predstavlja, da bi se jim morali že na daleč izogibati.

Ko sem delavce spraševala, ali se jim njihovo delo zdi rutinsko, sem dobila zelo različne odgovore.

»Je pa delo res zelo monotono.«

»Dela se ponavljajo, kar je lahko kratkoročno dobro, ker se ti potem ni potrebno znova učiti. Slabost pa je, da dolgoročno začne dolgočasiti.«

»Delo je dovolj zanimivo in razgibano«.

Odgovori so bili odvisni od tovarne in narave dela, čeprav je prevladoval tisti, da je delo pač delo, predstavlja jim vir preživetja ter se ne obremenjujejo z vprašanjem, ali je rutinsko ali ne. Pač je treba delati, zaslužiti ...

Sklepam lahko, da je preživetje – kar je seveda nadvse logično – najpomembnejše, daleč za njim pa pridejo vse ostale stvari, kot so varnost, udobje pri delu, zdravje, skratka prostor, kjer bi lahko človek kvalitetno in zdravju neškodljivo opravljal svoje delo.

Skratka, dela se med seboj močno razlikujejo in nekaterih ne moremo spreminjati ali jih omiliti, vendar vseeno, se vam ne zdi, da jih je potrebno ceniti? Vsak, ki se preživlja na pošten način, prispeva svoj delček sebe za dobrobit drugih in igra pomembno vlogo.

In konec koncev se vedno znova sprašujem, če je kapitalizem res boljši od marksizma? Zagotovo ne eden ne drugi nista idealna. Toda trenutna porazdelitev moči in denarja je daleč proč od pravične ...

Tako da upam, da bo vsak vzvišen delodajalec (saj imamo takšne in drugačne) kdaj pa kdaj pomislil, kako bi bilo, če bi se vloge obrnile? Kako bi se počutil? Bi zmogel? Je njegov položaj rezultat sposobnost ali sreče, da se je rodil v pravi družini?

Anja Lipovšek – Anča

Vsaka kapljica šteje

Če našega dobrega prijatelja Googla vprašamo kaj o Keniji, nam bo hitel razlagat o vseh možnih turističnih agencijah, ki nudijo ogleda safarija. Kenija je namreč raj za ljubitelje tovrstnega turizma. Pa je raj tudi za domače prebivalce?

Žal ne, saj jih kar **58% živi pod pragom revščine!** Več kot očitno je, da od visokega zneska, ki ga mora turist plačati za obisk Kenije, prebivalstvo te države nima praktično nič.

Druga značilnost, po kateri »zahodnjaki« poznamo Kenijo, pa je cela množica naravnost izvrstnih kenijskih tekačev na dolge proge. Prav presenetljivo je, koliko dobrih ali celo odličnih dolgoprogašev ima Kenija. Že res, da gre za dokaj veliko državo (Kenija je približno enako velika kot Francija), a tudi mnoge večje države nimajo niti približno tako uspešnih tekačev. Seveda pa v Keniji pri selekciji otrok, ki bi lahko nekoč postali dobri tekači, nimajo težav s prekomerno težkimi otroki, saj takih praktično ni. Prav tako ni težav s količino gibanja – za razliko od nas v Evropi, marsikateri Kenijec nima prevoznega sredstva in mora, za nas nepredstavljivo

dolge, poti premagovati peš – ko se mudi, seveda v teku.

Ste se že kdaj vprašali, kaj boste počeli, ko boste starejši? **Je koga zaskrbelo, da mu bo v šestdesetih, sedemdesetih itd. letih dolgčas?** Kenijci se s tem vprašanjem ne obremenjujejo, saj je takrat verjetno ne bodo več živeli.

Na nizko **pričakovano življenjsko dobo (49 let)** vpliva več dejavnikov. Eden izmed njih so slabe zdravstvene razmere. Le ca. 30% Kenijcev ima npr. dostop do zdravil. To je posebej zaskrbljujoče, ker v tropskih predelih Kenije razsaja malarija, pred katero se je dandanes moč zaščititi – seveda z zdravili. Tako tudi ni

presenetljivo, da je prav malarija najpogostejši vzrok za umrljivost v Keniji. Prav tako zelo problematičen pa je tudi

AIDS, saj je z virusom HIV okuženih ca. 1,5 od 34 milijonov Kenijcev, vsak dan pa v Keniji za posledicami AIDS-a umre 700 ljudi.

Kenijci pripadajo različnim veroizpovedim: 30% je muslimanov, ostali pripadajo različnim krščanskim cerkvam, v odmaknjenih predelih pa prevladuje nekakšna mešanica krščanstva, islama in tradicionalnih animističnih verovanj. Prav ta mešanica je posredno vpliva na slabe zdravstvene razmere, saj med tradicionalne rituale spada tudi

obrezovanje ženskih spolnih organov.

Temu je podvrženih kar več kot 90% žensk v določenih plemenih.

Drugi pomemben dejavnik, ki niža pričakovano življenjsko dobo, pa je že prej omenjena revščina. Povprečna Kenijca sicer rodi 5 otrok, a žal kar 5,9% otrok ne dočaka petega rojstnega dneva. **To nikakor ni nenavadno, saj je podhranjenih kar 40% otrok in 60% nosečnic.**

Razmere v Keniji torej niso rožnate. Trenutno pa jih poleg vsega naštetega tare še en pereč problem – **suša**. V Keniji sicer nikoli ni ravno dosti dežja. Razlika med »dobrim« letom in katastrofalno sušo je, kar se tiče količine dežja, pravzaprav majhna – neke med 100 in 150 mm letno.

Tako se geslo Unicefa »Vsaka kapljica šteje« izkaže za povem resnično. Predvsem v severni Keniji je suša povzročila pravo opustošenje. Ne gre le za pomanjkanje hrane, ampak tudi za še poslabšane zdravstvene, higienske in sanitarne razmere ter težave s pitno vodo. Seveda pa so popolnoma izsušeni tudi pašniki, kar pušča posledice na življenju nomadskih plemen, ki so v tem predelu zelo pogosta. **Preživljajo se skoraj izključno z živinorejo**, zato je še toliko bolj grozen podatek, da so v **letošnji suši izgubili okoli 80% svoje živine**. Eden izmed teh živinorejcev, Molu Halakhe, je novinarjem tako opisal posledice, ki jih je suša pustila v njegovi čredi: »Od 600 koz in ovac nam jih je ostalo samo 50. Od 170 govedi jih je preživelo sedem; od 35 kamel samo 15. Tudi preostale živali so sama kost in koža. Kaj naj dam jesti svojim otrokom?«.

Na krizno situacijo se je sicer odzvala Evropska komisija in prispevala 5 milijonov evrov, a to ne zadostuje za odpravo najhujših posledic. Podatki OZN namreč kažejo, da bi za omilitev katastrofalnih posledic lakote (ostale težave, ki so nastale zaradi suše niso vštete),

potrebovali kar 245 milijonov dolarjev. Pomoč so poleg EU obljubile tudi nekatere druge države, a skupen znesek (obljubljen – ne izročen!) ne pokrije niti četrtnine potreb. Da tega, da ves denar, ki ga namenjamo revnim ljudem ne pride do njih, niti ne omenjam...

Klemen Čeligoj

Zaskrbljujoče...v Keniji

- **58% prebivalcev živi pod mejo revščine;**
- **Pričakovana življenjska starost je 49 let;**
- **Umrlijivost otrok do petega leta starosti je 59/1000 otrok;**
- **40 % otrok in 60 % nosečnic je podhranjenih;**
- **Ženska rodi povprečno 5 otrok;**
- **Največji vzrok obolevnosti in umrljivosti je malarija;**
- **1.5 milijona ljudi je okuženih z virusom HIV;**
- **Le 30% Kenijcev ima dostop do zdravil;**
- **Obrezovanje žensk je zelo pereč problem v Keniji, saj je pri nekaterih plemenih temu obredu podvrženih več kot 90% deklet.**

NA OBISKU PRI PSIHIATRU

Pogovarjala sem se z dr. Vanjo Rejcem, psihoterapevtom za študente v zdravstvenem domu na Aškerčevi v Ljubljani.

Selitev, odhod od doma, strah pred izpiti, način študija na fakulteti, težave v partnerskih odnosih ... To je le nekaj preizkušenj, s katerimi se prej ali slej sreča vsak študent in ki lahko še tako smelemu popotniku skozi časovno-prostorski kontinuum v določenem trenutku postanejo prevelik zalogaj. Kako torej med problematičnim obdobjem ohraniti zagon in študijsko vnemo in si učinkovito pomagati skozi krizo? Le brez strahu, psihoterapevt je tu!

Predsodki in dejansko stanje

Da se predsodki do psihiatrov in psihoterapije pri mlajši generaciji vse bolj izgublajo, je posledica dejstva, da ima vse več mladih s psihoterapevti neposredne izkušnje. Trenutno ima namreč samo medicinska sestra dr. Rejca v predalih kar okrog 3800 kartotek. Čakalne vrste za obisk tega umirjenega gospoda srednjih let s prodornim pogledom in kratko pristriženo brado so seveda temu primerne, beri: daljše kot opoldanske pred okencem za bone. Dejansko je na to študentsko ugodnost, ki je v celoti brezplačna, treba čakati mesec ali dva.

Morda bo zdaj kdo rekel, da na psiho ljubljanskih študentov škodljivo vpliva ljubljanska megla ali pa hlapi cenenege piva, ki se v z vseh strani zaprtem ljubljanskem kotlu hitro nakopičijo. To niso nič drugega kot zlobne govornice, ki tako kot tiste o psihiatru, temeljijo na predsodkih. V nasprotju s prav tako tradicionalnim ljudskim verovanjem, da psihiatra obiskujejo nori, neumni in nevarni, se namreč po besedah dr. Rejca za psihoterapijo najpogosteje odločajo študenti in študentke (spola sta približno enakomerno zastopana), ki iz različnih razlogov niso zadovoljni s trenutnim počutjem, ki mislijo, da bi bili lahko uspešnejši ... skratka, "tisti, ki bi radi bolje živeli", pa čutijo, da jih nekaj ovira, zadržuje. Običajno so to težave prehodne narave – največkrat gre za pritisk zaradi menjave okolja, zaradi načina študija na fakulteti, ki je zahtevnejši in drugačen od tistega na srednji šoli, zaradi težav v partnerskih odnosih ... Velikokrat so študentje pod pritiskom tudi bodisi zaradi strahu pred izgubo statusa, štipendije oziroma stanovanja bodisi jih poleg mučijo še občutki krivde zaradi premalo časa, ki ga namenijo partnerju. Taka kombinacija, tako dr. Rejec, pogosto vodi v depresivne motnje.

Pomagaj si sam, in psihoterapevt ti bo pomagal

Študentje, ki imajo svoj problem definiran, a pričakujejo, da ga bo namesto njih razrešil terapevt, oni pa bi med tem skočili po karte za "gaudo" bodo na začetku prav gotovo razočarani. Psihoterapija namreč temelji na spodbujanju klientovih lastnih sposobnosti – pomaga mu na način, da se lahko sam začne spopadati s problemom. Poleg lobotomije, eksorcizma in pijavk, ki pijejo žlehtno kri to lahko vključuje tudi samo individualne pogovore, velikokrat pa tudi jemanje antidepressivov ... Nekaterim študentom je še posebej pomembno delo z ljudmi (poklicna usmeritev) ali pa jim komunikacija predstavlja določen problem. Tem se v okviru terapije ponudijo tudi obiski posebne terapevtske skupine (gre za nekakšen trening socialnih odnosov, pri čemer skušajo ustvarjati "temelje za sproščeno in kreativno življenje").

Kam na terapijo?

Naj najprej razčistim pojme *psihiater*, *psiholog* in *psihoterapevt*. Psihiater ni psiholog, delujeta kot sodelavca, nihče od njiju pa ni nujno psihoterapevt. Psihiater je zdravnik s specializacijo iz psihiatrije. Za seboj ima študij medicine, zato stanje klientov ocenjuje z vidika fizičnih procesov. Pri diagnozah si pomaga s testi, ki neposredno preverjajo klientovo fizično stanje: CT, PET, EEG, magnetna resonanca.

Pri določanju diagnostičnih metod mu za dobro orientacijo pogosto služijo testi, ki ji opravi psiholog. Ta je študiral psihologijo. Stanje pacienta podrobneje ocenjuje z vidika duševnih procesov in s psihološkimi testi lahko tudi preverja učinek dela psihiatra. Zalo znana oblika psihološkega testa je Rorschachov test (kaj preiskovanec vidi v packah, kje, kako hitro in koliko) ...

Psihoterapevt je lahko zdravnik ali psiholog, ki konča štiriletno specializacijo o uporabi terapevtskih metod. Za opravljanje psihoterapevtske dejavnosti morata opraviti dodatno izobraževanje za psihoterapevta. Ta mora biti poleg drugega seznanjen tako s fiziološkimi kot tudi duševnimi procesi, ki lahko vplivajo na stanje klientov.

Ker so čakalne vrste za dr. Rejca precej dolge, se mi zdi, da se je pri kakršnih koli duševnih stiskah, za katere mislite, da potrebujete takojšnjo strokovno pomoč, smiselno najprej obrniti na kakega psihologa. Tudi psihoterapevti, ki so zaposleni pri centru za psihološko svetovanje Posvet na Mestnem trgu v Ljubljani, vam proti majhnemu finančnemu prispevku (5 evrov) zagotavljajo kvalitetno obravnavo, kratke vrste in popolno anonimnost.

Vsak ima pravico do pomoči

Na žalost, ali pa recimo raje: žal na veselje, so osebni podatki študentov (od imen naprej), ki hodijo na terapije k dr. Rejcu, skrivni. Napotnica **Ko** ni potrebna, ne obstaja noben seznam klientov, ki bi bil na voljo raznim raziskovalcem, inšpekcijam, delodajalcem. Dejstvo, da je nekdo obiskal/obiskuje psihiatra, ima namreč za veliko ljudi predvsem srednje in starejše generacije še vedno negativen prizvok. Upam, da bodo kmalu tudi ti razumeli, da ima današnja mladina vso pravico, da se v tem čedalje bolj stresnem in v gospodarski napredek usmerjenem svetu, kjer človek ni več le lastnik kapitala, temveč njegov del, znajde v stiski in da išče pomoč. Človek namreč za uspeh na katerem koli področju ne rabi le odličnega fizičnega, ampak tudi odlično duševno počutje.

Mihaela Terpin

But Johnny wasn't crazy. He was just a lonely boy ... The pain got too great, an eventual suicide. Fear and anger were trapped deep inside.

VARUH V RŽI

Ko sem se pred kakšnimi tremi leti zmedeno sprehajala med knjižnimi policami in iskala knjigo, ki me ne bi spet razočarala, mi je knjižničarka v roke potisnila *Varuha v rži* (Jerome David Salinger) in rekla: »Morda ti bo pa to všeč.« »Pa ja,« sem si mislila, a vseeno odšla s knjigo v roki domov. Več dni se nisem niti zmenila zanjo, ko pa sem jo nekega dolgočasnega deževnega dne odprla, me je prepričal že prvi stavek, še isti dan sem jo prebrala do konca, ob tem pa upala, da se vseeno ne bi prehitro končala. Po dolgem času sem spet našla knjigo, ki me je navdušila in mi vrnila vero v to, da še obstajajo na svetu knjige, napisane po mojem okusu.

»Se ti je kdaj zgodilo, da si bila vsega sita?« sem rekla. »Mislim, si se kdaj zbal, da se bo vse skvarilo, če česa ne storiš? Mislim, a imaš rada šolo in to in podobno šaro?«

»Grozen dolgčas.«

»Mislim, a jo sovražiš? Vem, da je to grozen dolgčas, ampak a jo sovražiš, to mislim.«

»No, ja, ne da bi jo ravno sovražila. Vedno moraš...«

»No, jaz jo sovražim. Fant, kako jo sovražim,« sem rekla. »Ampak ni samo to. Gre za vse. Sovražim življenje v New Yorku in to. Taksije, avtobuse, Madison Avenue in vse in to, in voznike, ki kar naprej vreščijo nate, da izstopi pri zadnjih vratih, in predstavljanje domišljavcem, ki Luntovima pravijo angela, in vozarjenje v dvigalih gor in dol, medtem ko bi že enkrat rad ven, in tipe v Brooksu, ki ne znajo drugega kot si pomerjati hlače, in ljudi, ki vedno...«

»Tebi ni všeč sploh nič, kar se dogaja.«

»Še bolj me je zrušilo, ko je to rekla. /.../«

»No ja, to zdaj mi je všeč,« sem rekla.

»Mislim, prav to zdaj. Da sedim tukaj s tabo in kar tako nakladam in se zafirkavam...«

»To v resnici ni nič«

»To v resnici je zelo nekaj! Prav gotovo, da je! Zakaj, hudiča, ne bi bilo? Ljudem se nobena stvar v resnici ne zdi nekaj. Prekleto sit sem že tega.«

Varuh v rži je pikaeski roman, ki v prvi osebi opisuje tri pomembne dni v življenju 16-letnega kritičnega in depresivnega fanta z imenom Holden Caulfield. Holden je prav zaradi svoje kritičnosti do drugih zelo nezanesljiv pripovedovalec, saj so podrobnosti in dogodki iz njegove zgodbe napisani iz njegovega zornega kota. Na začetku romana izvemo, da so Holdna pred božičnimi počitnicami vrgli iz šole, zato se odloči, da bo nekaj dni preživel v hotelu v

New Yorku, šele nato pa staršem povedal resnico. V naslednjih dneh tava po mestu, srečuje različne ljudi, po pogovorih z njimi pa postaja vse bolj depresiven in osamljen. Še bolj zasovraži New York, zlagano življenje v njem in ljudi, ki se kar naprej pretvarjajo, zato se odloči, da bo odšel živeti daleč od vseh, ki jih pozna. Še pred tem pa želi govoriti s svojo 10-letno sestro Phoebe. Med pogovorom z njo tudi

razkrije naslov romana: »En tak varuh bi bil v rži in to.« Pravi, da si predstavlja polje rži, na katerem se igrajo otroci, sam pa stoji na robu pečine ter skuša ujeti vsakogar, ki bi lahko padel čez rob.

Varuh v rži je po mnenju mnogih osrednji roman 50. let preteklega stoletja, saj je dobro zajel duha svojega časa. Opozoril je, da Amerika ni tak raj na zemlji, kot dopoveduje sebi in vsemu svetu. Holdenove težave niso le njegove, so tudi težave sveta. Salinger je v svoji knjigi uporabil sleng in tako dovolil protagonistu, da pove svojo zgodbo. Več na videz nepovezanih misli in dogodkov v naključni mešanici se poveže v strukturirano pripoved z glavnimi motivi zlaganosti, neiskrenosti, otroške nedolžnosti in izgube te nedolžnosti, odraščanja in iskanja smisla. Bralec mora biti pozoren, saj Holden ne pripoveduje objektivne resničnosti, govori o svoji zaznavi resničnosti, pri tem pa pretirava, se ponavlja in večkrat oddalji od glavne teme, poleg tega pa so v njegovi pripovedi tudi prazna mesta, manjkata celo poglavitna junaka, brat Allie in prijateljica Jane. Edina oseba, s katero Holden zares želi komunicirati, je njegova sestra Phoebe, ki mu predstavlja vez z otroštvom. Holden želi otroštvo zamrzniti in varovati, vendar ko želi izbrisati napis s stene (»Tudi ko bi za to imel na voljo milijon let, ne bi mogel zbrisati niti pol napisov 'Jebi se' po vsem svetu.«) spozna, da to ni mogoče, da mora odrasti.

30 let po prvi objavi je bil *Varuh v rži* največkrat prepovedana knjiga v ZDA. Beseda 'fuck' se v knjigi pojavi samo šestkrat, a so jo včasih vseeno navajali kot razlog za prepoved knjige. Beseda 'goddamn' pa se v knjigi menda pojavi kar 253-krat! Knjigo še več kot 50 let po prvem izidu vsako leto prodajo v okoli 250 000 izvodih, skupna prodaja pa je že preseгла 60 milijonov. Po romanu so večkrat poskušali posneti tudi film, a ponudbe Jacka Nicholsona, Tobeya Maguireja in Leonarda DiCapria, ki naj bi upodobili glavni lik, do Salingerja sploh niso prišle. Pravica za film ni hotel podeliti nobenemu producentu ali režiserju. Zanimivo je, da je **Mark David Chapman, ki je ubil Johna Lennona, s sabo nosil to knjigo**, ko so ga takoj po umoru aretirali in se je v svoji izjavi za policijo nanašal nanjo. Z *Varuhom v rži* pa naj bi bil obseden tudi John Hinckley Jr., ki je poskušal umoriti predsednika Ronalda Reagana leta 1981.

Po tem, ko sem knjigo prebrala prvič, sem jo v roke vzela še kar nekajkrat in tudi po drugem, tretjem branju se mi je zdelo enako ali pa še celo bolj privlačna. Napisana je na prepričljiv način, med branjem niti za trenutek nisem pomislila, da zgodbe ne pripoveduje Salingerjev junak Holden. Njegov nezavedni humor in komentarji so me presenetili in nasmejali. Za vsako poved v knjigi se zdi, da je napisana ravno tako, kot je treba, in stoji na pravem mestu, nič ni odveč, nič ne manjka. Izredno berljiva knjiga, ki pa ni žanrsko trivialna, je vznemirila bralce ob svojem izidu. Sedaj, 46 let kasneje, je še vedno aktualna, še vedno se prodaja in vpliva na pisce, Holden Caulfield pa je postal nesmrten literarni lik.

Tadeja Plahuta

34 let po izidju *Varuha v rži* je takrat 21-letni Bret Easton Ellis izdal roman *Manj kot nič*, ki ga mnogi primerjajo s Salingerjevim, čeprav pa med njima obstaja razlika: *Varuh v rži* je hvalnica neprilagojenosti in uporništva v puberteti, ki kljub temu, da je junak obupan, razpolaga s toplino in dobrimi čustvenimi vibracijami. *Manj kot nič* tega ne pozna več. Ellis v obliki izrezov iz življenja mladostnikov Los Angelesa prikaže razpad vrednot in izpraznjenost njihovega življenja, v katerem ni več prostora za iluzije, bralec pa občuti grozo, ko se spušča v globino romana.

Don't wanna talk about politics ... Refuse to talk about politics ...
Don't let me talk about politics ... Don't give a shit about politics

Portorož malo drugače

Poletne dni si večina ljudi predstavlja kot ležanje na plaži z izklopljenimi možgani, pivom v roki in opazovanjem zagorelih teles z misljo na večerno potovanje od lokala do lokala. Največji problem, s katerim si razbijamo glavo je, katero vrsto alkohola izbrati za večerno popivanje, ali kateri faktor kreme za sončenje izbrati, da bomo modno porjaveli. Zakaj bi si študent pri zdravi pameti prostovoljno izbral enotedensko poletno šolo, kjer bo tekla debata o globalizaciji, filozofskih problemih in politiki doma ter po svetu? Letos sem se odločil, da sam poiščem odgovore na to vprašanje, in se odpravil v Portorož na poletni tabor z naslovom Levica malo drugače.

Ideja organizatorjev je bila združiti prijetno s koristnim, dokazati, da se tako imenovane težke teme ne razlikujejo od resničnega življenja, da filozofi ne sedijo v svojih slonokoščenih stolpih zatopljeni v svoje misli, da politika ni stvar visoko izobraženih intelektualcev, in da nas problemi, ki so klasično rezervirani za politične elite, dandanes zadevajo bolj kot se tega zavedamo.

Predavanje o aktivizmu nas je poskušalo spomniti, da lahko fatalizem in apatijo, ki sta glavna vzroka za nereševanje problemov v svetu, nadomestimo z ustvarjalno politično akcijo. Naš cilj je bil, da opozorimo na dejstva, ki se v statistikah zgubijo, ter pogledamo nase kot na avtonomne razumne subjekte, ki imajo pravico in dolžnost, da se zoperstavijo uzurpaciji oblasti, ki, vsaj na papirju, pripada ljudstvu.

Božidar Debenjak nam je v svojem predavanju razložil, zakaj je Marxa danes še vedno vredno brati, kljub poskusom mnogih, da bi ga diskreditirali. Ob trenutni širini prepada med revnimi in bogatimi zvenijo visokoteleče besede o enakosti in socialni pravičnosti medlo, bratstvo je umrlo skupaj z staro državo, meritokracija, ki jo obljublja svobodni trg, pa se je sprevrgla v boj vsakega proti vsem. V glasovih razočaranih in jeznih množic tretjega sveta lahko slišimo odmev Marxovih besed. Kapital, ki daje moč vladajočim elitam, si podredi zakonodajno, izvršilno in sodno vejo oblasti - nedavno pa je začel obvladovati tudi medije.

Naslednje predavanje o prevzemu medijev in škodi, ki jo izguba avtonomnosti le-teh lahko prizadene družbi, nas je opozorilo, da so se uravnoteženo poročanje, sproščenost in deregulacija medijev neopazno vrinili v javni diskurz, tako imenovani strokovnjaki so diskreditirani, mediji pa so namesto sredstev obveščanja začeli prevzemati vlogo podjetja, katerega cilj je ustvarjanje dobička in ne obveščanje javnosti.

Da pa kritika ne bi izzvenela kot vzvišenost lisice nad kislim grozdem, smo se udeležili okrogle mize z naslovom »parlamentarna levica malo drugače«, pri kateri so sodelovali predstavniki slovenske parlamentarne levice, ki, po njihovih lastnih besedah, sami sebe ne dojemajo več kot levico, ampak sredinsko stranko z levo politiko, pa imamo še en evfemizem za zbirko več.

Skozi teden se je zvrstilo še več predavanj in dolgih debat, ki so se iz predavalnice zavlekle na plažo in v pozne nočne ure. Ob hrani z žara, v toplem podnebjju in bližini morja smo sklepali nova prijateljstva in poznanstva, uživali v resnih in manj resnih pogovorih, ter spoznali, da razmišljanje ni nujno napor, in da se da počitnice preživeti drugače.

Samo Bohak

Zoran Furman je utrinke iz potovanj strnil v naslednja potopisna predavanja:

Etiopija- Od severa do juga

Kenija in Tanzanija-Treking na Kilimandžaro

Indija in Nepal-Treking pod Anapurno

Peru in Bolivija – Po sledovih inkovske kulture

JV Azija- Tajska, Laos in Kambodža

ZDA-Poletno delo v kampu in potepanje po vzhodni obali ZDA

Več o predavanjih najdete na:

<http://www.zoranfurman.com/predavanja.htm>

Why are children always first to feel the pain and hurt the worst
It's cruel, somehow ... It just don't seem right ...

PODARILI SMO NASMEH

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo (BMKD) iz Velenja, Zavod RUJ-center za izobraževanje, usposabljanje in rehabilitacijo, društvo Bosansko-hercegovskih študentov (BH4) iz Ljubljane ter društvo Primorski ljiljan iz Izole so v avgustu 2006 organizirali humanitarno akcijo »Podari nasmeh«, s katero so 32-im otrokom omogočili nepozabne počitnice v Sloveniji.

Otroci, ki so šest dni preživeli v Velenju in dva na Debelem rtiču, živijo v domovih ali pri rejniških družinah, so brez obeh staršev ali brez enega roditelja, nihče od njih pa zaradi neprimernih pogojev ne živi pri starših. Otroci so v svojem kratkem življenju imeli priložnost občutiti najhujšo obliko človeškega zla (vojno, zlorabe...), posledica teh izkušenj je življenje brez staršev, brez topline doma...

Ker gre za hiperaktivne in travmatizirane otroke, so prostovoljci imeli veliko dela, toda ravno to delo je v njih zbudilo nepredstavljive občutke, in ker so ti prostovoljci največ časa preživeli z njimi, je prav, da počitnice opiše s svojega stališča ravno oseba, ki je 24 ur na dan preždelo z njimi, Arnela Jahić:

»Odpri smo jim svoje srce, sprejeli jih v svoj topel objem, nagrajevali jih s svojimi poljubi ter jim nudili vso ljubezen. Otroci, željni ljubezni, doma, sreče, veselja, so se nam znali zahvaliti na pravi način. Oživeli so vsak del našega telesa, predvsem pa razširili naše srce. Zanje so to bile lepe in prijetne počitnice, za nas prostovoljce, pa ena izkušnja več. Izkušnja, ki nas bo bodrila in nas opominjala, da je življenje lepo, ter da je nekomu potrebno nuditi vso ljubezen, da bo tudi ta nekdo, imel rad vas.

Z otroci iz Unsko-Sanskega kantona (USK) iz Bosne in Hercegovine, smo doživeli mnogo lepih, srčnih, prijetnih ter ljubečih trenutkov. Svoj prihod v Velenje, so nam oznanili z veselim pozdravom. Čeprav se nismo poznali med seboj, smo se že prvi večer dobro ujeli. V društvu smo pričakajo njihova imena, v sobah ... da se počutijo zaželeni, počutijo ljudje z imenom in

Nato smo skupaj z njimi v katerem smo jim skušali čim Popeljali smo jih na ogled Mojca, za celo urico so se Velenje, v muzeju časten naziv velenjskega rudarja. ogledali znamenitosti mesta čarovnice Hudibabe«. Preizkusili alpinističnih podvigih. Predzadnji odpravili na pot proti jezeru, kjer in predvsem uživali. Zvečer so v znak hvaležnosti. Takrat smo bližal se je čas slovesa.

se potrudili, da jih na vratih sob pa lončki, prav tako z njihovimi imeni dobrodošli in tisto osnovno, da se priimkom in ne zgolj številke.

preživeli nepozaben in aktiven teden, bolje predstaviti Slovenijo.

gasilskega doma in v delavnice vile prelevili v prince in princeze na gradu premogovništva Velenje so dobili Med vsakodnevno potjo, smo si Velenje ter predstavo »Pripetije smo se tudi v obrti z glino in v dan našega druženja smo se smo slikali, risali, se igrali razne igre nam otroci pripravili krasno predstavo potočili kar nekaj grenkih solz, kajti

Kmalu je napočil težek čas, čas slovesa. Skočili smo si objem in s težkim srcem zaklicali: »Adijo!« Spremljali so nas žalostni pogledi, vlažni obrazi, na katerih so bile vidne poti solz, klici naših imen... Vse nas je stiskalo v prsih, v glavi pa nešteto vprašanj: »Kdaj se bomo ponovno srečali? Kakšni bodo ti obrazi, ki nas sedaj jokajoče gledajo, čez par let? Se nas bodo njihove oči še spominjale? Bodo čutili vso ljubezen, ki smo jim nudili? Bodo rade volje izgovarjali naša imena? Jim bo toplo pri srcu ob spominu na nas?«

Hrupen zvok avtobusnega motorja se počasi začne oddaljevati, na oknih avtobusa pa mahajoče roke naših otrok.

Sedaj so nam ostali le še prijetni spomini, ki postopno postajajo velika spodbuda, da bomo ustvarili čim več takšnih projektov. Da bomo nekomu omogočili počitnice, polne smeha, veselja, igre, radosti ter predvsem ljubezni. Da bo še veliko otrok občutilo to, kar so občutili in doživeli otroci iz USK-a na obisku v Velenju, in da bo še veliko prostovoljcev občutilo to, kar smo občutili mi, člani BMKD-ja. Ni lepšega veselja, dotika, občutka, ko spoznaš, da si zmožen nekomu nuditi nekaj, kar si najbolj želi. In to sem občutila z ekipo BMKD-ja, ... ljubezen–najmočnejšo silo na našem planetu

»The best« je BEST

BEST(Bord of European Students of Technology)

BEST je mednarodna organizacija študentov tehnologije in naravoslovja. Ustanovljena je bila Marca 1989 v Berlinu. Kmalu po ustanovitvi so začeli s sodelovanjem z drugimi organizacijami ter z izmenjavo študentov tehnologije po vsej Evropi. Od takrat se je BEST začel širiti ter začel pridobivati nove člane. Sedaj je organizacija Best prisotna v štiriinšestdesetih univerzah in triindvajsetih državah po Evropi. Pri nas v Sloveniji delujeta dve lokalni enoti BEST, ena v Ljubljani in druga v Mariboru.

BEST Maribor (aktiven od 2001)

BEST šteje skupaj preko 1300 članov, od tega je v Mariboru 13 aktivnih in 7 neaktivnih. Njihovo delo je neprofitno in prostovoljno. Izvedeni projekti se financirajo s strani sponzorjev in donatorjev. So pa eno redkih društev, ki ima močno finančno podporo ŠOUM . Organizirajo tečaje in druge aktivnosti, svojim študentom omogočajo obiskovanje različnih tečajev po Evropi, ki jih pripravljajo druge lokalne skupnosti. Aktivni člani lokalnih skupnosti pa se lahko tudi odpravijo na kulturne izmenjave. Vsako leto se organizira poletni tečaj, na katerega pride 25 študentov iz celotne Evrope. Na aktivnosti se lahko prijavi študent, tudi če ni član BEST-a. Večina aktivnosti je popolnoma brezplačnih (predavanja, bivanje, hrana), udeležencem si krije le stroške potovanja na aktivnost. Aktivni člani BEST-a pa se udeležujejo še drugih BEST-ovih srečanj (delavnice, treningi) in pridobijo zelo praktična znanja.

Vse, ki jih zanima delovanje organizacije ali pa bi radi postali člani, si oglejte spletno stran www.best-maribor.org.

OTROCI BREZ SPREMSTVA

Slovenija se, podobno kot vse druge evropske države, v vedno večji meri srečuje s problemom beguncev oziroma ilegalnih prebežnikov. Za večino slednjih je Slovenija sicer le tranzitna in ne ciljna država. A ker naša država predstavlja zunanjo mejo med »vzhodom« in državami EU, veliko število ilegalnih prebežnikov odkrijejo prav obmejni organi v naši državi. Med ilegalnimi prebežniki je veliko otrok. Ob tistih, ki se na takšno pot podajo skupaj s starši, je veliko tudi t.i. otrok brez spremstva. Ti otroci in mladostniki se od drugih otrok – ilegalnih prebežnikov in prosilcev za azil razlikujejo predvsem po tem, da potujejo sami ali v spremstvu neznanih oseb, ki niso njihovi starši oziroma sorodniki. Slovenija jim večinoma nudi tri možnosti: da (1) kot ilegalni migranti ostanejo brez kakršnega koli statusa in so do vrnitve v matično državo zaprti v centru za tujce, da (2) zaprosijo za azil in so do konca azilnega postopka nameščeni v azilnem domu in (3) da jim država podeli status begunca in v tem primeru ostanejo v Sloveniji. V vsakem od teh primerov se pojavlja veliko težav, ki so povezane predvsem z (1) neustrezno namestitvijo otrok brez spremstva in (2) odsotnostjo ustrezne psihosocialne oskrbe, ki bi jo ti otroci kot še posebej ranljiva skupina otrok nujno potrebovali..

[T2]

Kdo so otroci brez spremstva?

Otroci brez spremstva so otroci, mlajši od 18 let, ki se nahajajo zunaj matične države in so brez spremstva staršev oziroma zakonsko ali po običaju določenega skrbnika. Nekateri so na poti sami, drugi pa s sorodniki ali drugimi odraslimi osebami. Vsi otroci brez spremstva so upravičeni do mednarodne zaščite. Od ostalih mladoletnih beguncev se otroci brez spremstva razlikujejo po tem, da potujejo brez staršev – v spremstvu sorodnikov oz. drugih spremljevalcev, ki se lahko izdajajo za sorodnike, čeprav to niso. Pogosto gre za zvodnike, za ljudi, vpletene v mrežo trgovanja z ljudmi ali pa za ljudi, ki so otroka preprosto kupili oziroma njegovim staršem obljubili, da ga bodo odpeljali v svet »boljših priložnosti«. (»Program za otroke brez spremstva v Evropi«, 2004)

Iz poročila Human Rights Watch izhaja, da vsako leto na tisoče maroških otrok, nekateri so stari komaj 10 let, vstopi v Španijo samih, brez pravih dokumentov in brez staršev. Nekateri so zapustili nasilne družine, drugi revščino, pomanjkanje izobraževalnih in zaposlitvenih možnosti. Prepogosto so bili žrtve nasilja, diskriminacije in nevarnega življenja na ulici. **Ko so jih ujeli v Španiji, so bili pretepeni s strani policistov, ki so jih potem strpali v prezasedene centre za begunce.** V teh centrih so jim pogosto odtegnili pravico do zdravstvene oskrbe in do izobraževanja, ki jim jih zagotavljajo španski zakoni, v teh centrih so bili otroci brez spremstva pogosto žrtve nasilja s strani drugih otrok in osebja. Podobno je tudi v drugih državah, saj je področje skrbi za otroke brez spremstva in druge otroke – migrante zelo različno (ne)urejeno. To je med drugim posledica dejstva, da begunci danes po vsem svetu predstavljajo globalni problem, po

podatkih Mednarodne organizacije za migracije (IOM) pa naj bi kar 192 milijonov ljudi oziroma 3% celotne svetovne populacije ne živelo v državi, v kateri so bili rojeni.

Otroci brez spremstva v Sloveniji

UNCHR je v posebnem poročilu opozoril, da je Slovenija v obdobju od leta 2001 do 2003 od 171 otrok brez spremstva, ki so v navedenem obdobju zaprosili za azil, tega podelila samo štirim otrokom. Večina ostalih je iz države izginila neznanu kam, še preden je bil z njimi opravljen intervju. (»UNCHR«, 2004)

Druga najbolj pereča področja so:

(1) Program skrbništva. Skrbniki naj bi otrokom brez spremstva in drugim tujcem, ki so ilegalno vstopili v Slovenijo, pomagali pri azilnih postopkih. Program skrbništva, ki ga kot edina nevladna organizacija zagotavlja Slovenska filantropija, je še vedno prostovoljen.

(2) Neustrezna mreža prevajalcev Zaradi pomanjkanja sredstev med uradnimi postopki za prevajalce, te sedaj tudi za pogovore med skrbniki oz. svetovalci nevladnih organizacij in otroci brez spremstva zagotavljajo kar na Ministrstvu RS za notranje zadeve.

(3) Neustrezna namestitev otrok brez spremstva in neustrezna psihosocialna oskrba.

Otroke, ki v Slovenijo vstopijo kot ilegalni migranti, oblasti nastanijo v centru za tujce, ki je ustanova zaprtega tipa in kjer čakajo na izgon iz države oz. na vrnitev v matično državo. Otroke, ki so prosilci za azil, pa namestijo v posebno sobo za mladostnike v azilnem domu v Ljubljani. A ker je azilni dom ustanova odprtega tipa, kamor lahko pride vsakdo, so otroci brez spremstva ob takšni namestitvi pogosto še bolj ogroženi.

V nevladnih organizacijah, pa tudi zaposleni v samem azilnem domu, namreč domnevajo, da so pogosti obiskovalci tega doma tudi trgovci z ljudmi, otroci brez spremstva pa so njihove lahko dosegljive žrtve. O tem pričajo tudi izpovedi zaposlenih v azilnem domu ter predstavnikov nevladnih organizacij, da veliko otrok brez spremstva iz azilnega doma za vedno izgine neznanu kam. Slovenska filantropija predlaga pripravo predloga projekta nastanitve otrok brez spremstva. Nastanitev bi temeljila na konceptu stanovanjske skupine z vodenimi vzgojno izobraževalnimi programi in nadzorom. V takšnih centrih oziroma skupnostih bi bila otrokom zagotovljena 24-urna pomoč ter psihosocialna oskrba, v njih pa bi bila tudi posebna soba za intervjuje z otroki, ki bi omogočala primernejše okolje za opravljanje uradnih intervjujev v azilnih postopkih.

V nevladnih organizacijah opozarjajo tudi, da bi bilo potrebno poskrbeti tudi za kvalitetno preživljanje prostega časa. Tako otroke – prosilce za azil kot tudi begunce bi bilo potrebno usmeriti v konstruktivne aktivnosti ter kakovostno zapolniti njihov čas. V zvezi s tem bi bilo smiselno organizirati jezikovne tečaje ali poklicno usposabljanje, otrokom zagotoviti specializirano psiho-loško svetovanje ter dostop do mladostniške/otroške svetovalnice ter vzpostaviti programe za preživljanje prostega časa s strani nevladnih društev in drugih organizacij. (»Strategija za ravnanje z otroki brez spremstva v Sloveniji«, 2005-2006)

Fall children fill the streets at dusk,
at last, it all will begin.

Izkušnje pri delu z begunci

Čeprav se področje ravnanja in skrbi za otroke brez spremstva morda razlikuje v nekaterih podrobnostih, se je Slovenija enkrat v primerljivi vlogi skrbi za mladoletne begunce že uspešno znašla. Z največjim številom beguncev se je Slovenija srečala leta 1992, ko jo po tedanjih ocenah samo iz Bosne in Hercegovine prispelo 70 tisoč (po nekaterih poznejših podatkih pa 35 tisoč) beguncev, med njimi več kot polovica otrok. Po Mikuš Kosovi (Mikuš Kos, 1999) je slovenska »izkušnja« pri delu z begunci iz BiH leta 1992 obveljala za dobro; celo za tako dobro, da bi se iz nje lahko veliko o ravnanju z begunci otroki naučili tudi v sosednjih državah. Naučili bi se lahko, kako zmanjšati razlike, ki jih prinašajo jezikovna in kulturna drugačnost, pa tudi drugačnost zaradi številnih izgub in travmatskih doživetij.

Sama se s tem stališčem strinjam in zagovarjam tezo, da bi bilo večino izkušenj, ki so jih slovenski strokovnjaki pridobili pri delu z otroki-begunci iz nekdanje Jugoslavije, mogoče in smiselno prenesti na področje skrbi za otroke brez spremstva. Ti otroci namreč izhajajo iz podobnih travmatskih okoliščin kot so izhajali omenjeni begunci, trpijo lahko za podobnimi posledicami (še posebej, če ne dobijo pravočasne in ustrezne psihosocialne pomoči), domnevamo pa lahko, da bi pomembno vlogo za otroke brez spremstva lahko odigrala tudi šola (kot jo je pri beguncih iz območja nekdanje Jugoslavije). Zaradi vseh navedenih razlogov ni razumnega razloga, da država izkušenj iz časa, ko so bili v Sloveniji begunci iz nekdanje Jugoslavije, ne bi prenesla na področje pomoči otrokom brez spremstva. Res pa je, da so v zvezi s tem mogoči nekateri izgovori. Tako je glavni izgovor, zakaj državi ni potrebno organizirano poskrbeti za področje izobraževanja in psihosocialne oskrbe mladoletnih prebežnikov zagotovo ta, da je le teh v Sloveniji danes bistveno manj kot pa je bilo leta 1992 beguncev – in pa, da nihče ne ve, kakšna bo njihova nadaljnja usoda, saj, nenazadnje, obstaja le majhna možnost, da bodo po zaključenem azilnem postopku sploh ostali v Sloveniji.

Alma Maruška Sedlar

Oni so nihče in zato ni treba ničesar ukreniti

**SOLIDARNOST – v čigavi pristojnosti je pretep v šoli,
kjer so sovrstniki pretepli deklico**

Razočarana sem. "Britney Spears je bruhala v moškem stranišču" - je novica ob kateri so se zbudile strasti svetovne in slovenske javnosti. Veselijo se težkem obdobju v življenju ne prav starega dekleta. Vso pozornost namenjajo neki kvazipropadli aferi, medtem ko o brutalno pretepeni deklici v šoli berem v kratki notici na dnu kotička predzadnje strani. Otroci so s kamerami na mobilcih dogajanje celo posneli in se zdaj s tem še hvalijo naokoli.

Izpoved ubogega žalostnega očeta me je prebudila, da sem se vprašala, v kakšnem svetu pravzaprav živimo. Kje je, kam gre človeška solidarnost?

V šoli o dogajanju niso vedeli ničesar. Pristojne oblasti in vse pomembne inštitucije pa "niso pristojne". Vsi so se ogradili, češ da o dogodku berejo le iz medijev in uradne prijave (še) niso dobili. Sicer pa, kakšen faktor v življenju ubogega otroka sploh so? Nepomemben. In prav je, da otrok upa, da mu nikoli ne bo treba prositi za pomoč tovrstnih inštitucij. Čeprav mora vedeti, da obstajajo in da (naj bi mu) lahko pomagajo. Njihovo osnovno poslanstvo in cilj je zaščita otrok; zaradi otrok obstajajo.

Zanjo nikogar ne skrbi. Prihaja iz majhne vasi še vedno "balkanske države", za katero vsi ministri in drugi veljaki še nikoli niso slišali. Po ničemer ni slavna, tudi njeni starši niso osebnosti iz visoke družbe, nimajo gore denarja, da bi nekomu plačali, da bi raziskal, kaj se je tega dne v šoli zares dogajalo. NIHČE je in zato ni treba ničesar ukreniti.

Vse pogosteje me je sram, ker živim tu, kjer živim in tako kot živim. In med takimi, med kakršnimi živim. Kaj je hrana naši osebnosti? Tričitrači o tem, kako je bil kdo oblečen na

sobotni špic? O tem, kako je Paris Hillton spuščena iz zapora prej, ker je njeno bivanje predrago? O Britney

Spears na moškem stranišču, namočeni v lastno bruhanje? In še jezni smo, ker niso objavili fotografij za naše "lušte" ...

Zakaj ne naredimo TV showa o tem, kdo je s kom, kdaj in kako ter s kakšnim namenom prečkal Prešernov trg? Ne pozabimo izmeriti in komentirati dolžine moških hlač ter kratkosti ženskih kril. Taka oddaja bo zagotovo podrla vse rekorde največje gledanosti. Namesto da govorijo dolgočasne zgodbe o nasilju nad in med otroki, o brutalno pretepenih ženskah, o revščini, o klimatskih spremembah ... o največjem problemu v naši državi – sebičnosti?

Najlažje je biti gluha za vse, kar ni naša stvar, na vse, kar se ni zgodilo nam, kar se nam (še) ne dogaja, na vse, kar ni naše delo in za kar nismo plačani. Ker najpomembneje je, da se denar obrača, da se troši, da naš račun na banki dobiva vse več in več ničel, da imamo doma polne predale (večinoma naudobnih) modnih čevljev, ki smo jih obuli enkrat ali pa še to ne, da se vozimo v velikih lepih in dragih avtomobilih ter da smo oblečeni v najdražje modne znamke. Večina izmed nas si tudi želi – polovici je to že uspelo – biti vsaj enkrat objavljen na naslovnici rumenega tiska, ki je (po ceni in vsebini) manj vreden od navadnega WC papirja ... Kam gre ta svet? Se ljudje tega zavedajo?

Kako potem lahko pričakujete, da kogarkoli spoštujem, da vas imenujem svoje prijatelje in si želim biti videna kot član vašega krdela, ko okrog sebe vidim le zavist, sebičnost in pohlep? Človek človeku zver. Eden drugemu smo sovražniki. In to je žalostno. Zelo žalostno. In vsi vi, ki se hranite s tujimi tragedijami, s tujimi težavami, vsi bi se morali vprašati, kdo ste, kaj ste, ker tisto, ker jaz razumem pod pojmom "človek – oseba" gotovo niste.

Žalostna sem. Morda bi bilo bolje, če bi Zemlja čimprej razpadla, morda bi morala kar eksplodirati, ker je verjetno bog ogorčen zaradi vsega. Mislim, da je tudi Materi naravi zdaj žal, da si je sploh omislila življenje.

Toda ne, motimo se, Zemlja ne bo kar propadla. Pred njo so še 5, 3 milijarde let življenja. Tako pravijo. Izumrl bo le človek, ki je očitno s tem, da si je podredil Zemljo, življenje na Zemlji in njeno okolico, dosegel vrhunec svojega razvoja

Lidija Vučaink

V Sloveniji vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Ne razsipajte je na cesti, pazite, kako vozite, kri pa raje podarite in postanite eden izmed 100.000 krvodajalcev v Sloveniji.

Z odrezanim repom je ležala, s prahom na očeh izbuljenih, lisica zvatorepka, ki ni bila zvita, čez cesto je šla in jo skupila.

Andrej Trobentar, slikar in svobodni umetnik

V prijetno ohlajeni, platen polni sobici hiše sredi tolminskih hribov nam Andrej s havanko v ustih postreže pehtranove štruklje, okusno hladno vodo, turški med in odlično rdeče vino. Sredi petdesetih je še vedno tak, kot se ga spominjam: neverjetno senzibilen, kreativen, izredno duhovno širok, brezkompromisen, svobodni umetnik v pravem pomenu besede.

Si priznan glasbenik, kantavtor, pesnik, pedagog ... največ časa pa posvetiš svoji profesiji – slikarstvu. Kje najdeš vzore?

Povsod ...

Nimaš nekoga, pri katerem bi našel več navdiha kot pri drugih?

So, so. Nekateri so vzvišeni, skoraj nedosegljivi ideali. Recimo Caravaggio, slikar chiaroscuro, veliki mojster. Bil je baraba, težka. Kot človek je bil najbrž blazno naporen. Z vsakim se je sabljal, ga napičil – dokler ni nekdo njega napičil. In on je mojster chiaroscuro, velik mojster – čeprav je umrl mlad je naredil toliko, kot drugi v celem življenju ne naredijo. Gledam pa tudi tako (skozi mojo generacijo): nekateri so kazali, da ne bo nič iz njih – lepo skromno so delovali, sedaj pa stabilno stojijo, bolj kot tisti, ki so kazali super talente, se razdali, zgubili, sesuli vase in se umaknili. Vsakemu se v življenju lahko zgodi, da je velik, in že naslednji hip čisto majčken.

Kaj zate pomeni biti normalen?

Normalen ... Če bi govoril o neki rajski skupnosti, kjer še ni bilo lastniških pozicij in ob-last-niških pozicij, je bil normalen vsak, ki se je znal smejeti. Po moje. In je bil nenormalen tisti, ki je jokal. V današnji situaciji pa je lahko normalen tisti, ki zna ob pravem času tudi zajokati, če je žalosti vreden. Težko je povedati, kaj je to »normalen«. Mislim pa, da so to bolj arhetipi tekmovalne narave, ki so od malega povezani s tem – prerivanjem.

Da se torej nekdo lahko počuti vrednejši od drugega ...

Patološka stanja so zmeraj povezana s kakšno hudo rano ali nasiljem, ki je bilo narejeno človeku. Vedno. Leta nazaj, ko sem bil še čisto majhen, je vsake toliko časa neka soseda stopila na cesto – kot izpod preproge, kamor je bila pometena – in ko je začela bentiti, je prikazala vse bolečine sveta. Ker so jo posilili, ji pobili celo famulijo, jo razlastili, ker je bila bogata – potem je pa kar naenkrat na cesti stala – se pravi, da je bila »nenormalna«. Dejansko pa je bila še najbolj normalna, kadar je dejansko zavpila tisto svojo bolečino in pokazala nekaj, kar se nas tiče vseh.

Kaj ti osebno pomeni denar?

Menjalna energija. Ali še bolje: stalež energije, s pomočjo katerega menjam. Mlad človek, ki ima veliko talentov in je deloven – to je denar. Tisto, kar je nadomestljivo – kot papirnato ali kovinsko – je samo sredstvo, ki ga vsi potrebujemo, ker drugače bi vsi kradli.

Kdaj je po tvoje človek uspešen?

Kadar se lahko vsak dan smeji.

Kaj so zate vrednote?

Vrednota? Hm. Ljubezen, stanovitnost, koncentracija. Tudi paravidenja so vrednota. Ni sposoben vsak videti aure. Nekateri ljudje se rodijo s sposobnostjo videnja ... Nekaj časa sem verjel, da ima vsako zdravo bitje tudi sposobnost videnja aure pri drugih ljudeh. Ko je to zginilo z mojega zmožnostnega spektra, sem se pač posvetil drugim zadevam. Drugače pa sem prepričan, da je to tisto, kar bi morali vzgajati. To je vrednota – da si sposoben videti in užiti. Ker če vidiš, potem si znaš razložiti, poveš, in če znaš povedati, lahko tudi narediš. Če pa ne vidiš, ne moreš niti povedati, kaj šele narediti. Tako da jaz vidim vrednoto dejansko v tem, da si sposoben ... da si rele. Da si pretvornik božanskih energij, torej vseh možnih talentov. To je vrednota – da si toliko stabilen, da si perceptivno sposoben, da si sposoben sprejeti drugačnost in da si sposoben na to kreativno reagirati. Znati sprejemati bi bil po moje tisti element, ki bi se ga morali še naučiti. Ampak dokler je svet uglašen na ob-last-nike in tiste, ki jim je treba

last odvzeti (jih dati ob last), da niso več svobodni, tako dolgo bo to nek fluid, ki se zasveti kot nova pa že isti hip izgine.

Sprejemati ...?

Ja, sprejemati, ne vsiljevati v smislu: genialec se postaviš na oder, češ, zdaj boš pa kar vturil svoje, kot božansko bitje, kot Neron recimo. Zdaj imam pa navdih, da bom poezijo naredil, in je treba vse pobiti naokrog, da se me sliši. Tudi v študijskem postopku me je vedno navduševalo to, da sem se znal približati temu, kar je trenutno, zdaj živo pred mano, naj bo roža, list, rastlina, obraz stare mame ali pa tudi dojenčka – ki je neulovljiv, ki se stalno spreminja. Če želiš posneti to prvinskost, to polnost, moraš pozabiti na to, da se boriš s tehniko, ampak moraš biti samo stezosledec, sprejemati informacije. Če ne znaš sprejemati, tudi tvoj korak ne bo klen. Ker s sprejemanjem se zgodi to, da lahko okusiš, otiplješ, preveriš, ovrednotiš. Potem lahko tudi sam, z zavestnim korakom postaviš bes-sedo – ni več bes, ampak misel, ki se je usedla in razmislila. Če bes ne sede, vse poruši. Tako kot je ljubezen – njen

antipod je seveda sovraštvo – tisti hip, ko preide v destruktivno, še vedno ta ista energija, le da tam gradi, tu pa ruši.

Ni današnji svet že tako pokvarjen, da je vsakršna morala zgolj privid, pozabljen daleč v preteklosti?

V filmu *Videotrakovi, ljubezen in laži* se da videti, da je lahko tudi nek totalno nemoralen človek kar naenkrat sposoben visokega moralnega dejanja. Šakti, indijska boginja ljubezni, je rekla, da je vrednota to, da je človek sposoben dejanja ljubezni. Kar pomeni, da je tudi zadnja prodajalka svojega telesa tisti hip, ko se zave resničnega stanja sebe, enaka Gangi, ki se vrne k izviro. Ganga – širok veletok, že umazan, poln mrličev in boleznih, se lahko vrne k izviro.

Očiščenje umazanega – to najbrž ni tako preprosto kot obrisati prah s čevljev?

Filozofsko oziroma fenomenološko je to mogoče zelo precizirati. Ampak tudi neka formula v matematiki ti lahko prav pride le, kadar si tvoren z njo. Če je to samo neka formula, za katero rečejo: veste, to je pa matematična formula, pa jo gledaš od daleč, nikdar ne uporabiš – ta nima vrednosti. Tako da to je blazno relativno. Jaz pa enostavno mislim, da vrednota, resnična vrednota,

Z odrezanim repom je ležala, s prahom na očeh izbuljenih,
lisica zvitorepka, ki ni bila zvitá, čez cesto je šla in jo skupila.

moralna vrednota naj bi bila pravzaprav – ljubezen.
Resnična – ljubezen. To se pravi kozmična ljubezen – kot pravi Khushi. Kozmična – se pravi odnos do vsakega živega bitja, do vsakega predmeta.

Bi se dalo obe vrednoti, ki si jih izpostavil, sprejemanje in resnično ljubezen, kako aplicirati, integrirati v današnjo družbo?

Mislím, da se zagrizeni, med drugim tudi freudovci – torej tisti, ki menijo, da lahko postaviš neko formulo, ki bo enkrat za vselej veljala, motijo. Ker je vedno to povezano z interesom kapitala, s pozicijo moči. Imeti in biti. Biti ali imeti. Oboje je važno.

Misliš, da je želja po lasti toliko del človekove narave, da se je ne da preseči?

Mislím, da bi kozmična morala, glede na morfologijo vseh pojavnih stanj materije v kozmosu, morala biti do vsega tolerantna, razumevajoča in predvsem ljubeča. Mislím, da je to tisto, kar pa se v formule ne da spraviti. Čeprav bi ljudje na vsak način radi spravili vse v neke tabletké, v neke kvadratke, da bi stvari obvladali.

Kaj pa absolutne vrednote, ki bi bile univerzalne in nam bile vsem uporabne in vselej na voljo?

Dejstvo je, da obstoji neka srčika, ki jo lahko za določen čas smatraš za vrednoto, absolutnih vrednot pa najbrž ni. Vrednota je tudi to, da si se sposoben z ritualom materije in časa v prostoru uglasiti. To je vrednota. Ker potem lažje živiš. Drugače ne moreš živeti, ker si stalno v konfliktu.

Zakaj imamo ljudje predsodke?

Vzrok je po navadi frustracija. Predsodki so umetna obramba pred svetom. Če primeš žiletko, se lahko urežeš, če primeš jajček, ga lahko streš. Pred-sodki so vedno tako močan nevrotičen energetski dogodek v naših možganih, da preden preverijo, že sodbo postavijo. Ker imajo frustracijo, ker imajo obrambni zid. To je tisti zid, ki ga okoli sebe zgradi človek, ker se boji. Ampak najbrž gre za negativno izkušnjo, bodisi dedov, pradedov – vseh. V končni fazi je pa strah tudi zelo potreben. Imeti neko predsodbo – ne moreš kar zakoračiti v brezno, misleč, da boš letel.

Je pa v danem momentu predsodba seveda lahko ovira, ker ta zid, ki si ga narediš kot samoobrambo, popači impulz. Pride namreč lahko tudi zdrav impulz skozi ta zid. Bori se, da bi prišel skozi, in ga že ta borba, da bi prišel skozi ta zid predsodb, popači. Potem popačen pride do jedra – in na zdrav impulz reagiraš popačeno.

Kako bi to lahko pri sebi odpravili?

S pravilnim dihanjem, z jogo, s pranajamo, z vsemi temi starimi tehnologijami. In tudi z ... mislim, da nova šola, nova umetnost, nova znanost se bo hotela smežati in biti

zdravilna. In dokler do tega ne bo prišlo, bo seveda stalno predsodba tista, ki bo nekatere ljudi ...

Spremljaš kaj politiko?

Ja, večkrat sem se spopadal s samo besedo, po-liti – zliti nekaj po nekomu, politič, da ni več suh, da ni več naseben, ampak da je s pomočjo tega politika postal nekje v navezi, in je avtomatsko dolžan reagirati na nek ritual. Torej: če si po-lit, si

moker, in kot moker ne moreš govoriti o suhem, ampak potem govoriš s pozicije mokrega. Politika je po moje lahko seveda zelo visoka, moralna, etična drža nekega Gandhija, lahko je pa tudi zelo zanimiv pojav bolnega ega, ki ne zna drugače, kot da (kot Neron ali pa Hitler) zaradi notranjih frustracij, ki jih mora skrivati pred ljudmi, začne ubijati vse, za katere sumi, da ga utegnejo razkrinkati.

Kako vidiš razmerje med kulturo in politiko?

Vladajoča klika (naj bo na socialističnem ali pa kapitalističnem koncu – kar se poskuša zdaj že malo izničiti) vedno uporablja medije za to, da prikazuje kulturo kot tisto, kar ceni, tisto, kar plača, tisto, kar se njej priredi, ostalo pa odrine. Odrine seveda tako, da to lahko eksploatira. Nekoga, ki nekaj ve, izniči in ga drži na tistih majhnih eksistenčnih nivojih – da mu lahko puli tiste aksiome oziroma momente, s katerimi potem masovno oblikuje duha. Svoboden prostor, v katerega bi moral nek mlad človek verjeti, je samo na področju umetnosti. Tisto, kar naj bi bilo dejansko kulturno in kultura, je v rokah oblasti in s tem lahko fino manipulirajo.

Kaj pa kultura v primarnem smislu, brez političnega vmešavanja, manipulacije ...?

Če otroka postaviš pred veliko umetniško delo, točno vidiš, recimo pri Michelangelovi *Pieta rondanini* – skoraj bi skočil zraven, da ga ujameš, da ne bo padel dol s kolen Marijinih in se razsul, tako je narejen. Veliko delo te pritegne, te v teh notranjih, globokih, človeških občutkih pretrese, zato obstaja tak magnetizem, zato ima tako vrednost. Če je gospodar, oblastnik, politik klen, dober gospodar, bo znal tudi tam stisniti, kjer je treba, zato da bo z naslednjimi leti pridobil toliko in toliko kvalitete. Mislím pa, da se tak resničen oblastnik še ni rodil, čeprav je že kar nekaj ustoličenih na spomenikih. To bi bil tisti, ki bi vsaki novi generaciji dal čim več možnosti, da kreira čisto ljubav. Ker ljudje, ki še niso socialno in eksistenčno ogroženi, so sposobni narediti najvišje pomnike oziroma najvišje dobrine, ki lahko koristijo skupnosti.

Vendar politika je dejansko tista, ki ima moč, da kaj spremeni na tem področju ...

Mislím, da je največje poslanstvo, ki bi ga politika lahko dala temu kozmičnemu sestrinstvu in bratstvu, to, da bi bile šole na voljo vsem, vse informacije, nič prikrito, nič prirejeno za oblastnika, za njegovo večno vladanje, in da bi vsak otrok imel možnost biti sit in neogrožen, vsaj v tisti fazi, dokler živi v tem eksistenčne gnezdecu, kjer ga ščitijo starši. Tu bi moral biti otrok čim bolj svoboden in moralo bi se mu dati čim več možnosti na izbiro, da bi lahko iz sebe zgradil zdravo celico, ki bo širila te kvalitetne energije naprej.

Kdaj lahko govorimo o tem, da je družba dosegla nek visok kulturni nivo?

Ko bo družba zdrava, ko se otroku ne bo treba pačiti in delati neke vloge za nekoga, ki mu je všeč, takrat bomo lahko govorili o tem, da je družba dejansko sposobna zastaviti neko kulturo višjega eona. Sem pa prepričan, da do tega še dolgo ne bo prišlo.

Torej, stanje družbe bi po tvojem preverili tako, da ...

Samo v vrtec bi šel in se pogovarjal z malčki. Če je lepo vzgajan, zna vsak otrok govoriti direktno resnico: nič se ne pači, se ne afna, ne figurira, ampak samo – reče.

Spremljaš sodobno mlado umetniško sceno v Sloveniji? Se nam obetajo kaki novi veliki talenti?

Vsaka generacija v vseh strokah prinese nekaj genialcev. Če so njihovi starši dobro politično in ekonomsko stoječi, bodo veliki umetniki; če pa temu ni tako, bodo kljub temu, da so pionirski, avtentični, odkrivajoči nekaj popolnoma novega, odrinjeni in izkoriščani.

Kako konkretno ime?

Z odrezanim repom je ležala, s prahom na očeh izbuljenih,
lisica zvitorepka, ki ni bila zvita, čez cesto je šla in jo skupila.

Spomnim se recimo Mirka Bratuše. Ko sem videl nek njegov kipec *Kapljica za Hieronima*, sem padel dol – da je nekdo tako globoko in bogato sintetično misel uspel spraviti skupaj v tako tehnično dovršeni skulpturi. Ampak stroka, ki je navajena seveda samo na preverjeno in na potrjeno, težko presoja nekoga, ki naredi tako genialno delo in ki hkrati ni ravno iz ne vem kako ugledne familije. Raje se zanese na nekaj, kar je bolj povprečno pa bolj univerzalno. Tistega eksempla drugačnosti se malo ustrašijo. Še posebej, če nisi iz prave »lozek«. Vedno je bilo tako.

Verjetno za to obstaja dober razlog?

To je zato, da lahko služijo. Vedno se vzame ven dva ali tri in se jih naredi za genije – da se z njimi ustvari najvišjo ceno, ostale pa se odrine. In potem se s tem trži. To je kapitalski interes.

Kaj bi sporočil našim mladim bralcem? Tistim malo starejšim ...

Preveri vse s svojo izkušnjo. Ne govori o tem, kar drugi govorijo, da je – če nisi izkusil. Izkusiti moraš. Bodisi preveriš teoretsko znanje, še bolj važna pa je (v budizmu) ozemljitev znanja: lahko si, recimo, odličen načrtovalec ptičjih hišic, ampak moraš vedeti, da če bo čez 5, 6 let prišel ukaz, da si nihče ne sme ptiča lastiti, potem ta produkt odpade. Nalašč sem vzel ta primer, ker dejansko v danem momentu absurden. Ker potem, ko si enkrat tik pred tem, da stopiš onkraj, si rečeš: pa kakšne vrednote! Vse, kar imaš, je tu notri (*potrka se po prsih*), tukaj nekje vmes. Če je tu notri za mišji k**** dobrega, lahko nasmejan umrem.

Čeprav to ne pomeni, da je zdaj vse za stran metati in ničvredno in fluidno – če uspeš v življenjskem ritmu in dihu polnokrvno dihati in uživati in ljubiti in biti predan temu, potem že veš, kako so minljive te zadeve. Val za valom: zdaj si v hribu, potem si dol, in obe stanji sta enakovredni. Potrebni. Ker sta stanji spreminjanja.

Najlepša hvala za pogovor.

Ja, jaz upam, da ne bo vse preveč razpršeno ...

Bom doma malo uredil ...

Kako je pa kaj z ljubeznijo?

Nimam pripomb.

Kaj si po kitajskem horoskopu?

Mislím, da opíca.

Potem ti najbolj ustrezajo zmaji ...

Zmaji?

Ja, zmaj je za opico najboljša možna kombinacija.

Pa res misliš, da je kaj na tem horoskopu? Recimo, moj oče in mama sta v zakonu srečna, pa sta po znamenjih na povsem različnih bregovih ...

Vztrajanje v zvezi, v kateri s partnerjem nista kompatibilna, lahko postane podobno peklu. Oba morata biti kot drevesi – stati vsak zase, biti enakovredna. Ker če je en ovijalka, ali oba, to ni dobro.

»Se zelo strinjam,« sem odgovoril – kako je lahko vedel, da so me zadnje čase obsedala ravno taka vprašanja? In tu sem imel odgovor. Nepričakovano. Brez vprašanja. In to sploh ni naredil prvič. Napolnil sem si kozarec z dišečo, svežo vodo ...

Andraž Polončič Ruparčič

Avtizem – v prvi osebi

Avtizem je nevrološka motnja nepovezanega delovanja leve in desne polovice možgan ter motnja koncentracije.

Pri posamezniku z avtizmom govorimo o rahlih odsotnostih, ko se človek ne more osredotočiti na več stvari hkrati (npr. hkratno kuhanje kosila in klepetanje po telefonu).

Človek včasih ne more početi več stvari hkrati, ne glede na to, če ima težave s koncentracijo ali ne. Takšno obliko delovanja možgan, kjer istočasno poteka več dejavnosti, imenujemo crossmodalni transfer. Obstajajo pa ljudje, ki delajo nekaj, npr. kuhajo, pišejo, ali kaj drugega, in se še mnogo teže miselno koncentrirajo na več stvari hkrati. Lahko se posvetijo le eni stvari in jih že en sam dražljaj iz okolja zmoti: zvok motorja, močan hrup, prisotnost druge osebe. Tak način delovanja možgan, ki je značilen za otroke in odrasle z avtizmom oz. motnjami avtističnega spektra, ko se človek lahko koncentrira le na eno stvar, imenujemo unimodalni transfer.

Težko je reči, zakaj se avtizem pojavi kot nevrološka motnja. Lahko so to različni vzroki: v obdobju med nosečnostjo in po njej, velikokrat se je motnja tudi pojavila v okolju, kjer je prevladovala onesnaženost s težkimi kovinami.

Ko govorim o avtizmu, mislim predvsem na spekter avtističnih motenj. Pri otrocih je avtizem opazen na najrazličnejše načine: otrok npr. ne govori, ali teže izgovarja besede; ko se nekdo pogovarja z njim, zre drugam in ne najde očesnega stika s sogovornikom, velikokrat se teže osredotoči na neko aktivnost, kadar je prisotna cela skupina otrok. Taksen otrok potrebuje veliko individualnega dela in osebo, ki ga razume in mu pomaga pri vključitvi v socialno okolje (starši, psiholog). Otroci z avtizmom se ponavadi teže vključijo med vrstnike in potrebujejo veliko časa, da razvijejo stik z ljudmi. Teže sledijo neki igri oziroma skupinski dinamiki v njej, saj ta zahteva od otrok hitro razumevanje pravil. Prav zato potrebujejo otroci z avtizmom veliko individualnega dela ter lažjo igro s preprostimi pravili. Dobro je, da ta pravila igre otroku pozlagamo postopno ter mu jih prilagajamo. Z otrokom naj bi delala oseba, ki je strokovno dobro podkovan, ima izkušnje ter dobro pozna problematiko avtističnega spektra nevroloških motenj. Takšnih ljudi pa ja v Sloveniji trenutno precej malo, čeprav se situacija izboljšuje.

Pri individualnem delu je ključno sodelovanje s starši in učitelji v šolah, kjer je vzpostavljena neka mreža medosebnih odnosov. Sodelujoči bi naj skupaj z otrokom iskali ustrezne rešitve v smislu učne pomoči v šoli. Za starše je dobro, da poiščejo ustrezno terapijo, ki bi morda otroku pomagala tako po nevrološki kot tudi po socialni plati. V tem primeru mislim predvsem na vrstnike, ki bi naj otroka razumeli, ga sprejeli v igro in tudi ne splošno - takšnega, kakršen je. Takšen otrok namreč še dosti teže navezuje stik z vrstniki, ki ga ne razumejo in "brijejo norca iz njega" ter ne sprejemajo njegovih težav. Na začetku so lahko dovolj že skrbni vrstniki otroci ožjih družinskih prijateljev. Ti otroka poznajo že dalj časa in so otroku z nevrološko motnjo lahko v veliko oporo pri igri, saj so jih njihovi starši pripravili k temu ter jih vzgajali, kako sprejeti otroka, ki je drugačen.

Pri otroku z avtizmom se socialna mreža z vrstniki razvija postopoma. Potrebujejo dalj časa, da se vključijo v socialno okolje in postanejo samostojni, kar je odvisno od okolja, v katerem otrok živi, načina dela z njim in napredovanja v njegovih težavah. Napredovanje avtizma je odvisno predvsem od stopnje napredovanja motnje: nekateri otroci teže govorijo ali sploh ne, drugi se bojijo dotikov, spet tretji so izredno nemirni. Nekateri odrasli z avtizmom lahko napredujejo, v smislu zaposlitve, le na takih delovnih mestih, kjer ni vsiljenega ritma in delovnega tempa, ni dela na višini, ampak je delo v nekem umirjenem okolju.

Janez Novak

OTROCI RAZDELJENEGA MESTA

VIDEO NASTAL V PROJEKTU DIVIDED GOD – RAZDELJENI BOG

Medkulturna izmenjava, 5 držav, 3 mesta, 50 ljudi

Ljubljana - razdeljena z mostom na dva dela. Na levi strani (strupeno mrzle, 12°C) Ljubljanice hrvaški oz. krščanski del mesta, na desni bošnjaško oz. muslimansko področje. Med desetletno vojno je bil most porušen, vendar je l. 2004 ameriška vlada donirala 18 milijonov evrov za obnovo mostu, ki naj bi povezal obe strani.

Leto 2007: 18 letna Matea živi v hrvaškem delu mesta. Lani je prvič v svojem življenju prestopila most. Nikoli prej, čeprav živi že skoraj celo svoje življenje v Ljubljani, ni šla čez most. Šele, ko se je na desni (muslimanski) strani odprl velik nakupovalni center, je premagala strahove in zbrala pogum, da je šla na drugo stran. Vendar Matea ni edina.

Si lahko predstavljate, da bi se kaj takega dogajalo v vašem mestu? Dejansko je to **zgodba iz Mostarja v Bosni in Hercegovini**. Zgodba je prenesena iz bosansko-hercegovskega območja na Slovenijo zato, da bi si lažje predstavljali, kakšno je realno življenje v mestu, katerega večina ljudi pozna njegovo zgodovino, ne ve pa, kakšno je dejansko stanje, ki je skrito pred očmi turistov in se prikriva javnosti. **50% otrok prebivalcev Mostarja še ni prestopilo mostu, povprečni turista pa ga prečka vsaj dvakrat dnevno.** Takšna je dandanes situacija v še vedno razdeljenem Mostarju, ki je ena od glavnih turističnih točk Bosne in Hercegovine.

Matea je bila udeleženka mednarodne izmenjave, projekta medkulturnega dialoga, s poudarkom na vlogi religije, DIVIDED GOD, ki jo je organiziral Dijaški dom Ivana Cankarja v Ljubljani. Vprašanje, s katerim smo se ukvarjali, je, če religije prispevajo k toleranci in k reševanju sporov ali pa le-te celo sprožajo.

V projektu Razdeljeni bog smo skušali osvetliti različne plati tega problema skozi raziskavo, ki je temeljila na izmenjavi mladih. Druženje mladih je potekalo preko sodelovanja pri različnih vzporednih dejavnostih: raziskovalni video delavnici, okroglih mizah in spletnem forumu. Vsak udeleženec se je odločil, na katerem področju bo sodeloval, bodisi skozi teorijo, video ali na okroglih mizah. Ker je video zelo močna in moderna, se pravi novejša, tehnologija, se je večina sodelujočih odločila za to vrsto raziskovanja. Tudi jaz in še dve udeleženki.

Na nočnem sprehodu skozi mesto Mostar smo naletele na stavbo, katere **fasada je bila sestreljena** z metki, na njej so se še vedno poznale posledice vojne. Zunanost stavbe je dajala videz, da je zgrajena v otomansko-avstrijskem slogu, in kazalo je, da, četudi njena zunanost ni v najlepšem redu, ta kompleks še vedno uporabljajo. Po površnem ogledu stavbe, smo si ogledale še okolico.

Zraven ogromen nebotičnik, ki je zgorel v vojni, na levi manjše, že napol porušene, hiše; naprej, nazaj in na desni

pa prav tako. Takrat nas je res začelo zanimati, kaj je ta stavba, saj se jih večina v Mostarju obnavlja, ta pa je izgledala kot epicenter vojne. Sprehodile smo se okoli stavbe in zagledale smo tablo z napisom **GIMNAZIJA MOSTAR**. Verjetno nas je to prvotno začudenje gnalo naprej, da smo začele raziskovati zgodbo, ki je skrivala v sebi veliko več kot samo sestreljeno fasado. Naslednji dan je naša skupina pobrala kamero in določila temo svojega dokumentarnega filma: Gimnazija Mostar.

Problem, ki je nastal ob naši temi je, da je poleti šola pač zaprta, vendar smo imeli pri našem projektu sogovornike, ki so obiskovali to šolo: Denisa, Eno in Mateo ter tiskovno predstavnico te šole Meri.

Po pogovoru z njimi smo izvedeli, **da je pouk, prav tako kot v razdeljenem Mostarju, tudi v gimnaziji razdeljen na tri programe**. V pritličju obiskujejo pouk **hrvaški učenci oz. katoličani**, ki imajo pouk v hrvaščini, s hrvaškimi učbeniki in hrvaškim programom. V prvem nadstropju je **bosansko-hercegovski pouk**, zopet seveda z bosanskim programom, ki vključuje bosansko-hercegovske učbenike in jezik, v drugem nadstropju pa poteka United world college, katerega obiskujejo učenci tako iz hrvaškega kot bosansko-hercegovskega dela, pouk pa poteka v angleškem jeziku, tako so tudi učbeniki in program prilagojeni.

V Intervjujih, ki smo jih opravili z našimi glavnimi protagonisti in učenci, katere smo srečali v bližini gimnazije, smo izvedeli, da tudi oni sami niso zadovoljni z razdelitvijo gimnazije na več programov, vendar smo to razbrali med vrvicami. Na vprašanje, ali se strinjajo s tem, da je pouk razdeljen, so večinoma, če ne 100% odgovarjali, da se strinjajo, saj naj bi se tako vsak imel priložnost učiti v svojem lastnem jeziku in delati po lastnem nacionalnem programu. Hkrati pa so na vprašanje, ali mislijo, da bi bilo bolje pouk združiti, tudi vsi pritrilno odgovarjali, saj pravijo, da med njimi ne prihaja do konfliktov, da imajo prijatelje z obeh strani. Tudi na vprašanje, če menijo, da je Mostar razdeljeno mesto, so odgovarjali nekako zmedeno. Nekateri, posebej mlajši, se ne strinjajo s tem, ker so bili med vojno ali izseljeni ali pa še premladi, da bi razumeli, kaj se dogaja. Zagotovo realnost Mostarja sprejemajo drugače, bolj naivno.

Tisti, ki pa so živeli v Mostarju še pred vojno in so mesto poznali, ko še ni utrpelo posledic vojne, priznavajo, da je dandanes drugače. Zavedajo se tega, da pred vojno mesto ni imelo dveh močno si nasprotujočih polov. Spomnijo se, da je pred vojno obstajalo eno mesto, ki ni imelo, tako kot sedaj, dveh uprav, dveh občinskih organov, dveh nogometnih klubov v prvi ligi in tudi gimnazije, v kateri se odvijajo trije različni programi...

Vendar pa za to ne obsojajo religije, ali same ljudi – prebivalce, temveč politike, ki upravljajo mesto in s tem tudi njihove usode. Obenem so **paralizirani z mislijo na vojno**, saj se bojijo, da bi s priznanjem problema prišlo do novih konfliktov in nove vojne. Obenem pa je Ena, 17 letna udeleženka projekta in prebivalka Mostarja, izjavila, da je vse to v glavah ljudi in plod njihove omejenosti. Želi si, da bi ljudje svobodno hodili po mestu, tako turisti, kot lokalni prebivalci, ki še niso prestopili mostu. Pravi, da je potrebno najprej preseči ovire v naših glavah, da bi lahko to udeležili tudi v realnosti.

Kristina Rešek

And I'd give up forever to touch you ... 'Cause I know that you feel me somehow ... You're the closest to heaven that I'll ever be ... All I can taste is this moment ... 'Cause sooner or later it's over ... I just don't want to miss you tonight

Večno nekdo

2. del literarne zgodbe o nasilju in ljubezni

Večno nekdo je zgodba o mladostnici, ki živi ob z alkoholom zasvojeni materi in nasilnim očimom. Vse dokler enkrat ne izgubi razuma in očima ubije

...
Potem so prišli sosedge in vsi, ki nama niso nikoli pomagali. Tolažili se me in se delali, da jih skrbi ter ves čas skrivoma pogledovali na uro. Mudilo se jim je domov, proč od te žalosti, ki je niso razumeli. Nihče ni vprašal, kje je on. Nihče ga ni pogrešal. Mislili so, da je pobegnil.

Pokopali so jo in ostala sem sama. Popolnoma sama. Boleče sama. Sama s sovraštvom v srcu. Z obžalovanjem. Z neoprostljivim grehom. S težo, ki se je nisem nikoli znebila. S strahom. S to prekleto samoto. Samoto. Strahom. Nesrečo. Z obilico ljubezni, ki je nisem mogla nikomur dati. Sama in prekleta za vedno.

Sedaj živim naprej. Nekako. Čeprav je izredno težko in si želim zgolj to, da bi me vsi pustili na miru in ne bi nikoli več videla nobenega človeškega bitja. Ali pa lažem? Vem, da potrebujem ljudi za srečno življenje ... srečno življenje? to je zame zgolj še ena izmed utopij ... prav prisiliti se moram, da zapustim domačo hišo. Po drugi strani pa se počutim tako osamljeno, da ne vem, kam bi z bolečino. Pa vendarle sploh ne vem, če potrebujem druge ali pa je to zgolj zato, ker me je družba naučila, da so samotarji čudni. Da se jih naj izogibam. Kljub vsemu pa sem sama ena izmed njih. Pa čeprav sem čustveno povsem opustela. Ne najdem stvari, ki bi se ji želela posvetiti.

Najhujši pa je tisti občutek tesnobe. Občutek krivde. Nečesa, kar je ves čas prisotno, kar mi govori vse najslabše in me obsoja na propad. Rok sploh ne morem držati na miru. Ves čas se mi tresejo. Zmedena sem. Ponoči ne spim in se zbujam vsa prepotena. Molim. Preklinjam. Naredila bi vse, da bi lahko zaspala. Da bi lahko sanjala. Lepe sanje. Toda, ko mi po večih urah razmišljanja o mamici, o ljudeh, ki jih sovražim, o tistih, ki jih ne poznam, pa bi si jih želela ljubiti, o tem, da sem povsem brez denarja, da ne vem, kaj bom naredila s šolo,..... no, ko mi po razmišljanju o tem, uspe zaspati, začnem sanjati.

Sanjam o njem. Njegovem truplu. Kako sem tolkla po njem. O krvi na tleh. Potem pa nenadoma vstane. Se mi približa. Me udari. Me potegne za lase. Nato ga prosim, a njemu je vseeno zame. Brčne me. In potem nadaljuje. Vse dokler se od nekod ne prikaže policija, me vklene in odpelje. On pa se mi smeji. Pizda, še sedaj se mi smeji.

Sovražim ga. Sovražim se. Zaradi njega niti za trenutek nisem mirna. Pa vendarle je v tem nekaj magičnega, kar mi daje nek še nepoznan užitek. In zaradi tega se gnusim sama sebi. Vse je tako nora.

Ali sem bolna? Se bom kdaj znebila njegove sence? Sem hudobna? Če pa nočem biti. Rada bi bila dobra in pomagala vsem ter spremenila ta svet v pravljico ... ali pa se morda le poskušam prepričati v to in sem v resnici zlobnica, ki uživa v tem masaklu. Ne, ne smem biti taka.

Po takšni noči pride dan. Vsako uro pogledam ven na tisti vodnjak, ki me opozarja na moj greh. Brala sem Sliko Doriana Graya. Ta vodnjak je morda meni nekaj podobnega, kot je bila njemu slika. Joj, saj sem mu podobna. **Bom na koncu tudi jaz ubila samo sebe?**

Pustila sem šolo in preko neke organizacije mi je uspelo dobiti službo v tovarni. Vpisala sem se tudi v večerno šolo. Še vedno je življenje, kot je rekel eden izmed romantikov, »klavna burka in bedasta šala« pa vendarle so vsaj sanje izginile. Preveč sem izmučena, da bi sploh karkoli sanjala. Mogoče je to edini način, kako lahko preživim. Da se izčrpam do smrti. Da ne mislim na nič in nikogar.

V službi mislijo, da sem nora. Na predavanjih me imajo za povsem premaknjeno. In najhujše je, da jim ne morem ugovarjati. Takšna je resnica. Ljudje so me končno spremenili v zver. To, kar so hoteli. A sedaj ni nikjer nobenega aplavza. Vsi me brcajo. Obsojajo. Pa vendarle sem takšna, kot so hoteli.

Toda tudi zenske kot sem jaz morajo ljubiti. Matej. Matej. Matej. Joj, kako sem ga oboževala in kar je najbolj nora, tudi on se je kmalu zaljubil vame. Bila sem tako drugačna od njegovih prejšnjih deklet. Nekoč mi je rekel, da sem ena redkih s karakterjem. In verjetno je on eden redkih moških, ki me je dejansko dobro poznal. Bil je namreč odličen poslušalec in tukaj sem lahko tudi jaz govorila. O svojih željah in idejah. Tako dolgo sem bila zatajevana, da sem najbolj uživala, ko sem dejansko lahko izrazila svoje mnenje. In čeprav se z njim pogosto ni strinjal, je ravno v tem užival. V ognjevitih debatah, z globokim pomenom, ki so se končale s pretepom. S pretepom, kjer so bile pogosto vključene blazine. S pretepom, ki je bolj spominjal na paritveno seanso. S pretepom, pri katerem sva se nekoč celo slekla in se obmetavala z lastnimi oblačili. Nepozabno. In končalo se je z najinim prvim poljubom. Poljubljal je tako nežno in hkrati tako prekleto grobo. Enostavno božansko.

Tako rada imam dolge poljube. Poljube, ki te povsem obnorijo, na nek neverjeten način zadovoljijo do popolnosti, hkrati pa si zaželiš še mnogo več. Spomnim se, da sem ga po prvem mečkanju povsem šokirala. Enostavno nisem znala skriti navdušenja pred njim. Nikoli prej nisem dojela, da je lahko poljub tako lep. Tako božanski. Tako pomirjujoč in hkrati tako vznurljiv. To pa je bil balzam za njegov že tako prevelik, mnogo prevelik, ego. Toda dejstvo je, da je vsakdo najbolj srečen, če ve, da je povsem zadovoljil partnerja. In midva s tem nikoli nisva imela težav.

Toda tudi najini pogovori so bili z neke intelektualne sfere povsem orgazmični. Poznal je skoraj vse knjige, ki sem jih brala in pogosto je na mojo željo prebral še kakšno dodatno. Njegovo poznavanje družboslovja pa je bilo tako ali tako nenadkriljivo. Končno sem lahko govorila z nekom, ki mi je podal ogromno novih in zanimivih informacij ter ne le z ljudmi, ki so ponavljali že tisočkrat znane resnice, slišane iz tujih ust.

Koliko dvojnosti se je skrivalo v njem. Vendar pa ne smem godrnjati nad njegovo zlobno platjo, kajti mislim, da je bila ravno ta tista, zaradi katere sem se zaljubila vanj. **Misel, da ga ne bom nikoli razumela, da je prav tako povsem drugačen in tujec v tem svetu, da je nedoumljiv, pa vendarle v osnovi dober, to je nekaj, kar mislim, da sva imela skupnega.** Nekaj, kar naju je oba onesrečevalo in nama preprečilo srečo.

Nekoč sem Mateja odpeljala v poseben kotiček parka, kamor sem zahajala kot obupana deklica in ki ga dotlej ni poznal še nihče. Obljubila sem si namreč, da bom tja popeljala le moškega, ki mu bom resnično zaupala. In njegovo mnenje mi je ogromno pomenilo. Ta majhen delček sveta mi je bil namreč tako pomemben, da je bilo občudovanje le tega eden izmed pogojev, ki bi jih morala izpolnjevati moja prava ljubezen. In moje želje je še prekosil.

Če so kasneje vsi v tem delu videli le kos trate in ne božje stvaritve, je on tukaj videl raj. In od takrat to ni bil več moj kotiček, ampak najin. In z veseljem sem ga delila. Še mnogo kasneje sva se srečala tam, ko sva oba hodila tjakaj pretakat solze.

Spomnim se neke noči. Še vedno sem bila z Matejem. Čeprav so bile moje nočne mora takrat precej redkejše, niso nikoli izginile. Bila je še ena izmed takšnih noči. Nisem več zdržala v hiši, kjer sem ga ubila. Očima. Zdelo se mi je, da njegov duh ni nikoli zapustil teh zidov. Polnoč. Ura strahov. Zbežala sem. Vsa objokana sem tekla do mojega skrivališča. Ulegle sem se na zemljo in histerično kričala, da naj me pusti

And I don't want the world to see me, '... Cause I don't think that they'd understand ... When everything's made to be broken, ...
I just want you to know who I am

na miru. Da ne zmorem več. A zaradi teme sploh nisem opazila, da nisem sama. Tudi on je bil tam. Sprva sem se ga prestrašila, a instinktivno sem začutila, kdo je. Ničesar ni rekel. Ni bil kot vsi, ki bi jih zanimali vzroki. Zgolj objel me je. Tako močno ... kot me še ni nikoli objel nihče. Mogoče sem v vseh svojih zmešanih razmerjih iskala le varnost. Morda zgolj očetovo ljubezen. Kakorkoli. Tistih nekaj ur, ko sva sedela tam, v tišini, objeta, sem bila edin-krat povsem mirna. Srečna. Varna. Izpopolnjena. Videla sem, da je tudi on jokal preden sem prišla. Nikoli nisem vedel zakaj. Ni mi zaupal svojih bolečin, prav tako kot mu jaz nisem svojih. Nikoli nisva spraševala. Pa vendarle sem slutila, da je v podobni stiski. Stiski, ki ni rešljiva. In verjetno sva oba morala nositi preveliko breme, da bi lahko poslušala še tuje tegobe, za katere sva vedela, da jih ne moreva odvzeti drugemu. Mislim pa tudi, da sva se precej bala odziva drugega. Vsaj jaz sem molčala, ker sem bila na smrt prestrašena, da bi resnica uničila njegovo predstavo o meni. Vem, da me ni nikoli idealiziral, pa vendarle, umor spremeni vse.

Poleg tega pa mislim, da popolnosti ni. Nikjer. Ravno zaradi tega tudi ni popolnega zaupanja. In preveč sem se bala izdaje. A čeprav nisva govorila, sva čutilo vso to razumevanje.

Tudi naslednjo noč sem bila tam in čakal me je. Tokrat sva sprva prav tako kakšno uro molčala, nato pa je spregovoril. Vprašal me je, če je vredno živeti. Nisem vedela, kaj naj mu rečem. Moj prvi odgovor bi bil namreč nedvoumen ne. Ko sem ga spoznala, sem mislila, da je srečen. Da ima vse. A očitno ne bi mogla biti dlje od resnice. Sicer pa, kaj sploh resnica je? Tako ali tako ima vsak svojo interpretacijo vsega, ki jo hočemo potem predstaviti svetu kot občo resnico. A takrat sem mu odgovorila, da niti sama ne vem. Da si večino časa prav tako želim zgolj umreti, a se preveč bojim tistega, kar bi me čakalo na drugi strani, da tega ne storim. Da se morda bojim božje kazni. Pa vendarle obstajajo trenutki, ko je vredno živeti.

»Trenutki s tabo!« Vedel je, da mislim povsem resno. Preveč me je poznal, da bi mu lahko lagala. Prekrivala da, a lagala ne. Še močnejše me je objel, tako da me je že prav bolelo.

»Joj, kaj bi brez tebe. Verjetno bi si že zdavnaj pognal kroglo v glavo. Toda tudi midva. Kaj sploh sva? Na nek način se sploh ne poznava, pa vendarle se razumeva bolje kot se bova kadarkoli s komerkoli. Zakaj se tako prekleto bojiva drug drugega? Ali le lastne navezanosti? Bolečine. Vem, da mi marsikaj prikrivaš, a kaj, ko sva si preveč podobna. Kdo sploh si, ženska mojega življenja?« Potem je umolknil. Povedal je več kot je nameraval.

Spet sem bila na potezi jaz. Toda nisem se mu razkrila in to je tudi pričakoval. Le povsem sem se strinjala z njegovimi mislimi. Rekla sem mu samo še to, da nikoli ne bo izvedel, kako močno ga ljubim.

Preveč sva se ljubila, da bi lahko ostala skupaj. In to sva vedela že tisto noč, čeprav sva si tajila še dolgo. Predolgo. Čeprav sem ravno v tem času preživela večino svojega življenja.

Tista noč. Potem me je poljubil. Še eden izmed poljubov, ki jih nisem poznala. V njem se je skrivalo toliko žalosti in čustvene potrebe. Zaupanja. In ljubezni. Takrat sem edin-krat doživela ljubljenje z osebo, ki ti predstavlja cel svet. **Kako zanimivo je, koliko hočemo partnerju med ljubljenjem sporočiti o sebi in kako malo pravzaprav razume.** Morda sva midva takrat razumela preveč. Odkrila sva prepovedan tempelj in zaradi tega sva morala biti kaznovana. Tisto noč sva si preko strasti izrazila vso tiho, nerazumljeno ujemanje. Kot bi se najini energiji ujeli in združili v popolnost. Kot bi našla svojo drugo polovico. Naj se še tako trudim, ne uspe mi opisati občutja tiste noči. V njej je bilo namreč zajeto vse najino življenje. Nepredstavljiva količina ljubezni, potrebe, razumevanja in poleg tega še nekaj božanskega. Šlo je za

ljubljenje najinih duš. Pravzaprav sploh nisva potrebovala besed, dotiki so povedali vse.

Toda po tisti noči sva se precej odtujila. Bila sva povezana bolj kot kadarkoli prej, pa vendarle je vesolje zgradilo nek nov zid. Preveč sva se poznala in vedela sva, da sva povsem odvisna drug od drugega. In zato sva se zavestno ali podzavestno začela izogibati. Najina ljubezen je namreč ubila najino avtonomijo. Ogrozila je vse najine skrivnosti in najin obstoj. Ustrašila sva se in zbežala.

To je bil verjetno največji neuspeh mojega življenja. Nisem znala pomagati sebi in edinemu moškemu, ki sem ga ljubila. Častila. Oboževala. Še vedno namreč verjamem, da če obstaja nekdo, ki ti je namenjen, usojen, tvoja druga polovica ... potem je bil v mojem življenju to on. A na žalost sva si bila preveč podobna, da bi se znala dopolnjevati.

Sploh se nisva več klicala, niti videvala. Čeprav sem na začetku mislila, da je kriv moj videz, sedaj vem, da je problem v značaju. **Preprosto me je pretežko ljubiti. Preveč sem zapletena.** In takšno je bilo tudi moje prebolevanje. Sprva sem mislila, ali bolje rečeno upala, da mi ni mar zanj. Da je izginil. Hotela sem si dopovedati, da sploh ni igral ene izmed najpomembnejših vlog v mojem življenju. Pravzaprav najpomembnejše in edine pomembne.

Poskušala sem se zabavati z drugimi, čeprav zaradi svojega videza moških nisem ujela ravno z lahkoto. Vendarle pa sem bila kmalu poznana kot tista grdoba, ki se z veseljem razdaja vsem. In tako so me moški začeli kar obletavati. Zdela sem se jim dovolj dobra za eno noč. Prav vsak večer sem bila zunaj. Uživala sem v plesu in v iskanju nove potencialne žrtve. Rada sem plesala in to sem počela skoraj z vsemi. In tako ali tako ni nič lažje kot ujeti moškega med plesom. Stisk ali dva, kakšen zanimiv prijem, naključen erotičen gib in že ga obnoriš. Da te hoče. Če že ne on - vsaj njegov korenjak. Kar pa je pravzaprav enako. In potem sva se kar priselala drug na drugega. Ena izmed mojih pozitivnih lastnosti je gotovo v tem, da nikoli nisem poznala nikakršnih tabujev ali omejitev. Kar si je želel, to sem mu izpolnila in verjetno bi bila z malo boljšim videzom prevelika konkurenca vsem okoliškimi cipam.

Začelo se je torej med plesom in pogosto se je njegova roka že kar na plesišču znašla v notranjosti mojih tangic. Zakaj pa ne in proti svoji volji sem postala povsem vlažna. **Če greva ven? Me sprašujejo. Zakaj pa ne?** Pa sva odšla do prvega avtomobila, zelenice ali pač nekega vsaj približno samotnega kotička. Pa sva nadaljevala. Čeprav sama obožujem poljubljanje, ker pomeni mnogo večjo intimo kot sam seks, ga je bilo tukaj ponavadi bolj malo. Hlače dol in nekaj sekund akcije ter konec. Potem pa tisti neprijetno prijeten občutek. Doživela sem vrhunec, s tem nisem nikoli imela problemov, pa vendarle sem se počutila povsem prazno. Neizadovoljno s sabo in še bolj s svojim partnerjem. Vedno sem si postavljala enaka vprašanja. Zakaj prekleto to počnem? A iz tega pekla se nisem ne znala ne hotela rešiti.

Mogoče tudi, ker ni bilo vedno tako slabo. Saj na vsakih deset obupnih je prišel tudi kakšen dober. Ki me je povsem obnorel in mi preprečil, da bi med ljubljenjem razmišljala o prihodnjem delovnem dnevu. Takšen je bil tudi Matjaž. Spoznala sem ga v neki diskoteki in kupil mi je pijačo. Bila je prijetna sprememba, čeprav nad tem ponavadi nisem bila najbolj navdušena, ker me je potem ves čas spremljal občutek dolžnosti. Kot da bi morala zaradi tega potem spati z njim. Saj bi to storila tako ali tako, le da bi imela večjo avtonomijo. Z ali brez nje sva odšla na teraso, da bi malce poklepetala. Tudi tega ponavadi nisem najbolj marala, pa še sama na vem zakaj. Verjetno sem se hotela zaščititi pred navezanostjo in ponovnim trpljenjem. **Ponavadi si namreč nisem niti zapomnila imena moškega, s katerim sem preživela prejšnjo noč.** Bil je prijeten sogovorec in dober poslušalec, kar je bilo v skladu s tem, da si je kruh služil v novinarstvu. Direkten,

...And you can't fight the tears that ain't coming Or the moment of truth in your lies ...When everything feels like the movies
...Yeah you bleed just to know you're alive

zanimiv, pa vendarle je v njem ostalo še nekaj idealista, ki ga niti poklicna spoznanja niso mogla ubiti. In tako se je najina želja po priložnostnem seksu spremenila v prvo pristno prijateljstvo mojega življenja.

Nikoli si nisem znala razložiti, zakaj me je tako privlačil in zakaj sem ga sploh povabila k sebi domov, česar ponavadi nisem počela. Pritegnila me je njegova izpoved, ki bi me po vseh pravih zmenkarjih morala odvrniti. Toda privlačili so me zanimivi moški, posebneži, ki se niso znašli v svetu, v katerem so živeli. Ljudje, ki so mi bili tako podobni. **Bil je izgubljen in verjetno sem verjela, da ga lahko rešim. Spremenim. Ali pa me je privlačilo ravno to, da sem že v naprej vedela, da tega ni sposobna nobena ženska.** Končno moški z značajem. Poleg tega pa sem ob njem ponovno čutila tisto vznemirjenje, pričakovanje, ki mi ga je Matejev odhod vzel. Verjela sem, da se lahko ponovno zaljubim.

Naslednji dan. Moje kosilo. Matjaževa družba. Povsem ga je prevzelo in sprva mu je bilo izredno neprijetno. Obžaloval je, da se mi je zaupal, da mi je povedal stvari, ki jih moški ponavadi ne govori na prvem zmenku. Vsako dekle bi verjetno zbežalo ob zgodbi o zapuščenem otroku, izkoriščeni ženski, obsedenosti s prostitutko. A jaz sem bila drugačna. Preveč radovedna. In preveč nora. Sicer pa tako ali tako nisem verjela, da sem se sposobna ponovno zaljubiti. Bil mi je zgolj izziv, uganka, ki sem jo hotela rešiti. Sicer pa tudi on ni znal razumeti mojega navdušenja.

Odlično sva se ujela in postala sva precej dobra prijateljca. In začuda najino razmerje celo ni temeljilo na seksu. Hkrati pa se moram ravno njemu zahvaliti za svojo novo službo. Pomagal mi je namreč, da sem postala kolumnistka njihovega časopisa. Kar plesala sem od sreče. Od takrat naprej sem se končno lahko posvetila sebi, povsem sem se spremenila. Dobila sem voljo od življenja in prvič sem bila vesela, da živim. Ni mi bilo več potrebno poslušati očitkov mojega primitivnega šefa, se spopadati z občutki krivde za njegov mizerni položaj, prihajati domov z bolečinami v vseh delih telesa ... nisem si več želela zgolj umreti. Ko bi le še izginile moje krute sanje, ki so me spremljale že vse od tistega nesrečnega dneva, ko sem prvič ubijala.

Tega pa Matjaž ni nikoli izvedel, čeprav je bil edini dober prijatelj, ki sem ga kadarkoli imela. Prijatelj in ne ljubimec. Z njim sem namreč spala zgolj enkrat. Vsaj v tistem obdobju. Hodila sem po mestu in povsem slučajno sem se zaletele v Mateja. Ni bil sam, ob njem je bilo namreč dekle, lepotica - tako drugačna od mene. Če sem se bila prisiljena sprijazniti z mojim videzom, če sem začela verjeti, da šteje tudi značaj, če sem zgolj za trenutek verjela, da je svet lep, potem je vse to izginilo. **Spet sem bila tista majhna deklica iz osnovne šole, ki so jo moški zavrgli.** Kako sem ga sovražila tisti trenutek. Oziroma kako sem sovražila to, da ga še vedno ljubim, da brez njega ne obstajam, da ga hočem, da ga ima sedaj ona, toliko lepša od mene. Kako težko sem se zadržala, da nisem vanjo zabodla nečesa ostrega in nisem prepričana, da tega ne bi storila, če bi takrat slučajno imela nož. Konec koncev sem enkrat že ubijala. In enkrat morilec, vedno morilec. V to verjamem. Jaz sem živi dokaz za to. **Čeprav sovražiš ubijanje, ti preide v kri in ugotoviš, da je to pot iz težav.** Drugih smeri več sploh ne vidiš. Čeprav ne pravim, da sem uživala v tem. Vsaj mislim, da ne. Upam, da ne. A morda pa vendarle?

Toda nje nisem ubila. Čeprav sem si to želela. Le prijazno sem ju pozdravila in povsem mirno odšla do prvega vogala. V katerega sem povsem brez nadzora udarila tako močno, da potem nisem mogla ustaviti krvi, ki je lila iz moje roke. Nekoč je imel rad mojo kri. Nekoč je bil ob meni. Morda ga pa je že takrat zgolj vzbujala moja bolečina. Morda? A ni mi bilo mar za telesno bolečino in to sem kasneje počela še večkrat. Tako vsaj nisem čutila bolečine, ki je razjedala mojo dušo. Potem

sem se zaklenila v svojo hišo in naslednja dva dni me ni bilo na spregled. Sploh nisem jedla, ali si želela kakršnega koli stika z ljudmi. Hotela sem zgolj umreti v tej prelepi samoti. Očitno ga nisem nikoli prebolela. Vendar mi je to uspelo počasi tako dobro potlačiti, da se tega sploh nisem več zavedala. Mislija sem, da lahko povsem srečno živim brez njega, a on je bil moja druga polovica. Moje srce. Moja duša. Moje življenje. Moja usoda. Moja že tisočkrat prekleta usoda. Mogoče ravno zaradi tega nisem več znala uživati v seksu z drugimi, čeprav je bil to način, s katerim sem ga hotela odriniti.

To pa mi je odlično uspelo z mojo kolumno. Povsem sem pozabila, da bi jo morala že zdavnaj oddati in nakopala sem si Matjažovo jezo. Vsaj dokler me ni videl. Potem me je le objemal in me poskušal spraviti v red. Takrat namreč resnično nisem bila podobna človeškemu bitju. Ves naslednji mesec je bolj ali manj živel pri meni. Pokazal mi je več ljubezni, kot sem je čutila kadarkoli v svojem življenju. In ker sem sama ves čas molčala, sem počasi zvedela skoraj vse o njegovem življenju in začelnja sem ga razumeti. Hkrati pa sem se zavedla, da nihče izmed naju ne bo nikoli srečen v ljubezni. Za lasten obstoj sva namreč potrebovala solze in nesrečo. Preko tega sva se hranila in se razvijala. Tega pa mu nikakor nisem znala pojasniti. Toliko ljubezni, pa vendarle nikoli ne bova našla načina, kako jo izraziti. Kljub vsemu pa sem poskusila, na moj običajen, a ne ravno najboljši način. Raje kot bi govorila, sem ga poljubila. V ta poljub sem vtisnila vso svojo nesrečo, potrebo, hvaležnost in nemir. Sprva je bil presenečen, nato pa se mi je vendarle odzval. Sprva plaho, nato vedno bolj zahtevno. Njegovo telo je premagalo njegov razum. To ni bil seks iz ljubezni, prav tako ne iz strasti. To je bilo ljubljenje iz nuje, iz nesreče, v želji po utehi. In čeprav je bilo to precej nenavadno zdravilo, me je ozdravilo moje depresije.

Kakšen je bil seks? Ne vem, povsem drugačen od vsega, kar sem kadarkoli doživela.

Ko sva potem ležala tam in sem ga opazovala, si nisem znala predstavljati, da je to moški, ki me je še nekaj minut nazaj vso obližnil. Že sem ga hotela vprašati, kakšen okus sem imela, ko sem se raje zadržala. Tudi on me je opazoval s čudnimi, motnimi očmi. Obema je bilo izredno nelagodno in nihče izmed naju ni imel pojma, kaj hoče in čuti drug. Predvsem pa sva bila prestrašena lastnih napak.

Pa sem začela jokati. Solze. Ogromni solz. Nisem jih mogla ustaviti. Spet me je objemal. Nasmehnila sem se mu in opravičila zaradi tistega poljuba. »Saj sem prav užival, zakaj bi se potem opravičevala?« Nasmejala sva se. In povsem sem se strinjala z njim. Preveč ga imam rada, da bi ga izgubila. In čeprav sva oba vedela, da bo izredno težko ponovno preiti na prijateljstvo, sva bila prepričana, da je vredno in da zmoreva. Ne vem zakaj ni hotel biti z mano, jaz vem, da sem preveč ljubila Mateja. Še vedno ga. On pa, mogoče so krive njegove travme ali pa ga zgolj nisem privlačila dovolj. Ni mi bilo mar, zaradi svoje norosti ga nisem izgubila, to je bilo edino, kar je štel.

Čeprav sem sprva oklevala, sem mu kmalu povedala vso zgodbo mojega življenja, izpustila sem le umor. In počutila sem se toliko lažja, toliko boljše. Prvič v življenju sem namreč imela človeka, ki sem mu lahko zaupala in me je cenil. Najin odnos je bil povsem drugačen od vse površine, ki prekriva današnji svet.

Poleg njega pa sem kasneje pridobila še prijateljico. Lagala bi, če bi rekla, da v vseh teh letih nisem imela prijateljic. Ko sem ostala povsem sama, sem namreč sklenila ogromno poznanstev in večina jih je bilo z ženskami. Kljub vsemu pa je šlo bolj ali manj zgolj za naključna znanstva, brez prave globine, ki niso bila vredna tega, da bi jih omenila v svoji pripovedi. Res je, da sem bila za površnost teh odnosov pogosto kriva tudi sama, saj me določene osebe preprosto niso zanimale dovolj.

Se nadaljuje